

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**RAČUNOVODSTVO KONKURENTOV NA
PRIMERU SLOVENSKEGA BANČNEGA
TRGA: PRIMERJAVA BANK V
SLOVENSKI IN TUJI LASTI**

Ljubljana, junij 2007

BINE STERNAD

IZJAVA

Študent **BINE STERNAD** izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom **dr. SIMONA ČADEŽA** in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 26.6.2007

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. SLOVENSKI BANČNI SISTEM	2
1.1. Poslovna banka.....	2
1.2. Zgodovina slovenskega bančnega sistema	4
1.2.1. Osamosvojitev slovenskega bančnega sistema	4
1.2.2. Sanacija slovenskih bank	5
1.2.3. Zakon o bančništvu, kot začetek internacionalizacije slovenskega bančnega trga	8
1.3. Značilnosti slovenskega bančnega sistema	8
1.3.1. Struktura slovenskega bančnega sistema	8
1.3.2. Lastniška struktura slovenskega bančnega sistema	10
1.3.3. Slovenske banke in tujina	11
2. PRIHOD TUJIH BANK NA OBMOČJE EVROPSKIH TRANZICIJSKIH DRŽAV	12
2.1. Modeli vstopa tujih bank na trg države gostiteljice	12
2.1.1. Tuje predstavništvo	12
2.1.2. Hčerinska družba	13
2.1.3. Podružnica tuje banke	13
2.1.4. Prevzemi in združitve bank.....	13
2.2. Razlogi za prihod tujih držav na območje evropskih tranzicijskih držav	14
2.2.1. Makroekonomska raven	14
2.2.2. Bančna raven.....	14
2.3. Potencialne koristi prihoda tujih bank ter argumenti proti.....	15
2.3.1. Potencialne koristi prihoda tujih bank.....	15
2.3.2. Argumenti proti prihodu tujih bank	17
3. AVSTRIJSKE BANKE NA SLOVENSKEM BANČNEM TRGU TER PRIMERJAVA NJIHOVEGA POSLOVANJA S SLOVENSKIMI BANKAMI	19
3.1. Avstrijske banke na slovenskem bančnem trgu	19
3.2. Bilančne vsote in tržni deleži bank	21
3.2.1. Bilančne vsote	21
3.2.2. Tržni deleži	23
3.3. Pregled nekaterih segmentov poslovanja bank	25
3.3.1. Pregled kreditnega poslovanja bank z nebančnim in bančnim sektorjem	25
3.3.2. Pregled depozitnega poslovanja bank z nebančnim sektorjem	27
3.4. Primerjava izbranih kazalnikov poslovanja	29
3.4.1. Kazalnik kapitalske ustreznosti	29
3.4.2. Donosnost lastniškega kapitala (ROE)	31
3.4.3. Donosnost sredstev (ROA)	33
3.4.4. Operativni stroški / povprečna aktiva	35
4. SKLEP.....	37
LITERATURA.....	40
VIRI.....	41

UVOD

Po osamosvojitvi Slovenije, leta 1991, je bil slovenski bančni sektor deležen mnogih sprememb. Slovenske banke so se morale najprej spoprijeti z spremembo ekonomsko-političnega sistema, državno in monetarno osamosvojitvijo Slovenije ter z nastajajočo in nato spreminjajočo se finančno tržno regulativo. Pomemben mejnik v slovenskem bančnem prostoru je bilo sprejetje novega Zakona o bančništvu leta 1999, ki je predstavljal začetek postopnega odpiranja slovenskega bančnega in finančnega trga. Tako so se morale slovenske banke poleg tega, da so se že soočale s procesi privatizacije družbene in državne lastnine, koncentracijo lastništva, izzivi tehnoloških in produktivnih sprememb kot splošnih trendov razvoja finančne industrije, soočiti tudi z vstopajočo tujo konkurenco, predvsem s strani avstrijskih bank, ki v preteklih nekaj letih agresivno nastopajo na slovenskem bančnem trgu.

Cilj diplomskega dela je podrobneje preučiti slovenski bančni trg in naraščajočo konkurenco tujih (avstrijskih) bank na njem ter preko primerjave različnih kazalcev poslovanja slovenskih in avstrijskih bank ugotoviti, katere so bolj uspešne. To bo narejeno na ta način, da bom vzel potrebne podatke iz letnih poročil bank za leto 2004 in 2005, jih ustrezno zbral v tabele ter jih primerjal. Razlog, da nisem primerjal podatkov bank za leto 2005 in 2006, je v tem, da do začetka junija, ko sem zaključeval z izdelavo diplomskega dela, letna poročila bank za leto 2006 pri vseh bankah še niso bila na voljo. Med tujimi bankami sem se omejil le na avstrijske, to pa zato, ker sem opazil, da izrazito prevladujejo med tujimi bankami na slovenskem trgu. Naj še omenim, da me je k tej temi diplomskega dela vzpodbudilo delo v Novi Ljubljanski banki, kateri tuje banke v zadnjem času prevzemajo pomemben del tržnega deleža.

Osnovna teza diplomskega dela je, da so tuje (avstrijske) banke relativno agresivne pri prevzemu tržnega deleža domačim bankam. Strategija tujih bank je kratkoročno pridobiti čim večji tržni delež, tudi na račun dobičkonosnosti, na dolgi rok pa, ko bodo dobro pozicionirane na slovenskem bančnem trgu, doseganje visoke dobičkonosnosti.

Diplomsko delo je razdeljeno na tri glavna poglavja. V prvem poglavju, bom najprej teoretično opredelil pojem poslovne banke, njeno funkcijo v gospodarstvu ter navedel razvrstitev poslovnih bank na eni strani glede na funkcijo, ki jo opravljajo, ter na drugi strani glede na vrsto in finančne potrebe strank, s katerimi poslujejo. V nadaljevanju bom opisal slovenski bančni sistem, predvsem njegovo osamosvojitve po razpadu skupne države in takratno stanje, ki je pripeljalo do procesa sanacije bank, ter leto 1999, ko je bil sprejet nov Zakon o bančništvu, s katerim se je slovenski bančni prostor začel internacionalizirati. Ob koncu prvega dela so opisane še glavne značilnosti slovenskega bančnega sistema, in sicer njegova struktura in lastništvo ter glavne značilnosti slovenskih bank.

Drugo poglavje je namenjeno predstavitvi glavnih značilnosti vstopanja tujih bank na trg države gostiteljice ter posledic na bančni trg države gostiteljice, ki jih tuje banke povzročijo s svojim vstopom. Najprej bom opredelil modele vstopa tujih bank ter navedel glavne razloge za prodor tujih bank na tržišča evropskih tranzicijskih držav, med katere spada tudi Slovenija. Temu sledijo še argumenti, ki govorijo v prid prihoda tujih bank ter argumenti, ki prihodu nasprotujejo.

Zadnje poglavje diplomskega dela zajema navedbo avstrijskih bank, ki delujejo v Sloveniji, njihovo pozicijo na slovenskem bančnem trgu v smislu velikosti bilančne vsote in tržnega deleža, ki jim pripada, ter v nadaljevanju tudi primerjava poslovanja slovenskih in avstrijskih bank glede na kazalnike donosnosti lastniškega kapitala (ROE), donosnosti sredstev (ROA) in operativnih stroškov na povprečno aktivo. Diplomsko delo bom v sklepu zaključil s povzetkom glavnih ugotovitev posameznih poglavij.

1. SLOVENSKI BANČNI SISTEM

1.1. Poslovna banka

Tradicionalna opredelitev poslovne banke definira kot institucije, ki sprejemajo vloge na vpogled in odobravajo posojila. Banka je imela vlogo osrednje finančne institucije in je opravljala funkcije hranjenja prihrankov prebivalstva, opravljanja storitev plačilnega prometa, posredovanja pri prenosu sredstev od varčevalcev k investitorjem in sodelovanja v procesu emisije knjižnega denarja. Danes pa večino zgoraj naštetih storitev opravljajo tudi nebančne finančne institucije, kot so npr. vzajemni in pokojninski skladi, kar kaže na to, da se vloga poslovnih bank v razvitih državah zmanjšuje (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 8).

Banke izdajajo knjižni denar in skupaj s centralno banko tvorijo denarni sistem. Od ostalih finančnih posrednikov se poslovne banke ločijo po naslednjih značilnostih (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 8):

- njihovo poslovanje nadzoruje centralna banka,
- država jamči za depozite v poslovni banki,
- funkcija v opravljanju plačilnega prometa.

Poslovne banke so predvsem podjetja, ki ponujajo finančne storitve in tako zagotavljajo nemoten pretok finančnih sredstev v gospodarstvu. V konkurenčnem boju z drugimi finančnimi institucijami, morajo poslovne banke, pri svojem delovanju, težiti k doseganju čim višjega dobička in k zagotavljanju svojega dolgoročnega obstoja in razvoja. Maksimiranje svoje vrednosti, to je trenutne vrednosti sredstev v aktivih in sedanje

vrednosti bodočih priložnosti ali opcij, postaja osnovni cilj bančnega poslovanja. Banke morajo oblikovati svoje obveznosti v obliki, ki privablja sredstva čim več varčevalcev in ponujati sredstva v obliki, ki ustreza in zadovoljuje potrebam različnim posojilojemalcem. Pri svojem delovanju morajo banke slediti poleg načelu rentabilnosti še načelu likvidnosti in varnosti. Banke morajo biti v vsakem trenutku sposobne zadovoljiti likvidnostne zahteve bank in pri sestavi svojih naložb morajo zagotoviti čim manjše tveganje zmanjšanja ali izgube vrednostnih sredstev (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 9).

Razvrstitev poslovnih bank

Za razvrščanje poslovnih bank obstaja več kriterijev. Ena od razvrstitev po kateri jih razvrščamo, je glede na njihovo funkcijo. Po funkciji jih delimo na univerzalne banke in na specializirane banke. **Univerzalne banke** so tiste, ki ponujajo celovito strukturo storitev univerzalnega bančništva. Glede na »drugo bančno smernico EU (89/646/EEC)« pod storitve, ki jih univerzalna banka lahko opravlja, spada sprejemanje vlog in drugih vračljivih sredstev od javnosti, posojanje, finančni zakup, storitve nakazovanja denarja, izdajanje in upravljanje plačilnih sredstev, jamstva in obveznosti, trgovanje na svoj račun ali na račun strank z instrumenti denarnega trga, tujimi valutami, finančnimi terminskimi pogodbami in opcijami, tečajnimi in obrestnimi instrumenti, prenosljivimi vrednostnimi papirji, sodelovanje pri izdajah delnic in nudenje storitev v zvezi s takšnimi izdajami, svetovanje podjetjem glede kapitalske strukture, industrijske strategije in sorodnih vprašanj ter nasveti in storitve v zvezi s spojitvami in nakupi podjetij, denarno posredništvo, vodenje portfeljev in svetovanje, varno hranjenje in upravljanje vrednostnih papirjev, storitve v zvezi s kreditnimi referencami in storitve varnega hranjenja (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 23).

Specializirane banke so tiste, ki se ukvarjajo samo z eno vrsto poslov oziroma z več medsebojno povezanih poslov. Sem spadajo na primer kreditne banke, depozitne banke, hranilnice, itd. (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 9).

Druga delitev bank je glede na vrsto in finančne potrebe strank, s katerimi poslujejo. Pri tej delitvi imamo na eni strani **banke, ki poslujejo s prebivalstvom**. Za te je značilno, da vključujejo veliko število majhnih strank iz kroga prebivalstva in manjših podjetij. Te banke na podlagi zbranih sredstev same dajejo posojila, zato tveganost poslovanja nosi banka sama. Na drugi strani pa imamo pri tej delitvi **banke, ki poslujejo s podjetji ter državnimi in drugimi institucijami**. Te vključujejo manjše število velikih strank iz kroga velikih podjetij in državnih institucij. Za razliko od bank, ki poslujejo s prebivalstvom, si te banke izposojajo sredstva na medbančnem trgu in sodelujejo pri velikih emisijah vrednostnih papirjev, zato tveganje poslovanja ostaja zunaj same banke (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 9).

V nekdanji Jugoslaviji so banke izgubile svojo poslovno samostojnost in postale podaljšek državnih organov. Njihova naloga je bila predvsem zagotoviti delovanje planskega gospodarstva in ne toliko potrebe trga. V tržnem gospodarstvu pa je šel razvoj banke v smeri zelo intenzivnega razvijanja palete svojih storitev glede na potrebe gospodarstva in prebivalstva. Država je tako v tržnih ekonomijah na razvoj lastnega bančništva vplivala s sprejemanjem zakonskih predpisov o pogojih delovanja bank v okviru bančnega sistema.

Danes je sodobna banka sestavni del gospodarskih tokov in je s tega vidika razvojni dejavnik, brez katerega si ni mogoče zamisliti hitrega razvoja sodobnih gospodarstev.

1.2. Zgodovina slovenskega bančnega sistema

V času od osamosvojitve Slovenije leta 1991 do danes, je bil Slovenski bančni sistem deležen mnogih sprememb. Banke v Sloveniji so se morale najprej soočiti s spremembo ekonomsko-političnega sistema, državno in monetarno osamosvojitvijo Slovenije, nastajajočo in nato spreminjajočo se finančno tržno regulativo, postopnim odpiranjem bančnega in finančnega trga, vstopajočo tujo konkurenco, s procesi privatizacije družbene in državne lastnine ter koncentracijo lastništva. Zaradi velike neučinkovitosti bančnega sistema, kot posledice ekonomskega sistema bivše Jugoslavije, je moral pomemben del slovenskega bančnega sektorja skozi proces sanacije, banke pa so se spoprijemale tudi z izzivi tehnoloških in produktnih sprememb, kot splošnih trendov razvoja finančne industrije. Novi val sprememb pa je prinesel najprej vstop Slovenije v Evropsko unijo, nato pa prevzem evra kot nacionalne valute s 1. januarjem 2007.

1.2.1. Osamosvojitev slovenskega bančnega sistema

Osamosvojitev in neodvisnost Slovenije je prinesla precejšnje spremembe tudi v bančni sistem. Uvedena je bila lastna centralna banka in lastna valuta, tolar. Bančni sistem Jugoslavije je bil decentraliziran, saj je imela vsaka republika svojo narodno banko, ki je v svoji premoženjski bilanci izkazovala vse odnose med pravnimi in fizičnimi osebami na področju republike. Le-ta decentraliziranost pa je olajšala vzpostavitev samostojnega bančnega sistema za Slovenijo.

Narodno banko Slovenije je ob osamosvojitvi Slovenije zamenjala Banka Slovenije. Ta je formalno nastala 25. junija 1991 s sprejetjem *Zakona o Banki Slovenije*. Banka je naprej razglasila, da bo delovala znotraj enotnega jugoslovanskega denarnega območja, vendar je Narodna banka Jugoslavije Slovenijo izključila iz jugoslovanskega sistema tako, da ji je prenehala pošiljati bankovce in kovance, zavrnila je refinanciranje in prodajo deviz ter Sloveniji prepovedala zadolževanje v tujini. Tri mesece kasneje, ko je prenehal moratorij

na osamosvojitvene ukrepe, pa je tudi praktično začel delovati slovenski denarni sistem in je kot zakonito plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji postal tolar.

Banka Slovenije je prevzela funkcijo centralne banke, ki uživa ustrezno stopnjo neodvisnosti ter je samostojna v odločanju svojega instrumentarija in delovanja zaradi zakonsko določenih nalog: uravnavanje količine denarja v obtoku, skrb za likvidnost bančnega sistema, skrb za splošno likvidnost do tujine, kontrola bank in hranilnic, izdajanje bankovcev v obtok ter posli za Republiko Slovenijo (Mencinger, 2001, str. 29).

Z uvedbo evra v Sloveniji, 1. januarja 2007, pa je pristojnost za vodenje monetarne politike prenesena na Evrosistem, ki je odgovoren za določanje in izvajanje skupne monetarne politike za evroobmočje. Del Evrosistema je postala tudi Banka Slovenije, saj je z uvedbo evra v Sloveniji njen guverner postal član Evropske centralne banke. Evrosistem deluje tako, da se odločitve sprejemajo v Evropski centralni banki, to se pravi centralizirano, izvajajo pa decentralizirano prek nacionalnih centralnih bank.

1.2.2. Sanacija slovenskih bank

O nujnosti sanacije bank je bilo govora že v nekdanji Jugoslaviji, vendar pa do same sanacije v tistem času ni nikoli prišlo, saj je država prej razpadla. Po osamosvojitvi Slovenije se je pričela kazati velika neučinkovitost bančnega sektorja kot posledica slabega ekonomskega sistema nekdanje Jugoslavije, zato so začeli z izvajanjem prvih aktivnosti za sanacijo bank. Ta vključuje formalno sanacijo treh največjih bank in različne aktivnosti v korist vseh bank. Njen formalni začetek predstavlja leto 1993, konec pa leto 1997.

Vzroki za sanacijo

Za ekonomski sistem bivše Jugoslavije je bilo značilno vmešavanje politike v gospodarstvo in s tem tudi v poslovne odločitve bank. Zaradi lastninske povezanosti bank in podjetij, je prihajalo do kreditiranja podjetij, ki kreditov niso mogla odplačevati. Banke, ki so bile pod nadzorom oblasti, so bile namreč prisiljene financirati vse nove podjetniške investicije. Odobrena posojila so bila neizmerno visoka in neskladna z možnostjo kreditnega potenciala bank in z zmožnostmi podjetij, da te kredite odplačajo. Še dodatno pa se je pri bankah zmanjševala realna vrednost naložb oziroma posojil zaradi inflacije, ki je povzročala, da so bile realne obrestne mere visoko negativne. Posojila so za banke postajala slaba posojila.

Naslednji razlog za sanacijo bank so bile devizne vloge prebivalstva. Značilnost nekdanjega jugoslovanskega bančnega sistema je bila, da je bilo potrebno 85 % vseh deviznih varčevalnih vlog fizično deponirati pri centralni banki v Beogradu. Bivša

Ljubljanska banka je imela tam za 1 milijardo USD sredstev, katera pa ji niso bila nikoli vrnjena po razpadu Jugoslavije (Štiblar, 2001, str. 62).

Do slabega položaja bank je prišlo tudi zaradi negativnih tečajnih razlik v bilancah bank, ki so se pojavile, ko so banke začele odobravati posojila v domačem denarju na osnovi vlog v tujem denarju. Delež slabe aktive je leta 1991 znašal preko 10 % aktive celotnega bančnega sektorja (Štiblar, 2001, str. 62).

Eden od vzrokov predstavlja tudi slabo vodstvo in pomanjkanje nadzora bank, kar je pripeljalo do velike neučinkovitosti in visokih stroškov poslovanja. Visoki stroški poslovanja so povzročili povečanje izgub bančnega sistema, kar se je odražalo v visokih obrestnih merah. Zaradi visokih obrestnih mer se je na eni strani zmanjšalo finančno posredovanje bank, saj se le-te niso bile sposobne potegovati za kapital in sočasno ostati konkurenčne kot posojilodajalke, na drugi strani pa so visoke obrestne mere pritegnile nove banke, ki so nastopale kot prosti jezdec (free-riders) brez interesa zniževanja obrestnih mer in s tem posredno svojih zaslužkov.

Izbrani model sanacije

Slovenski model sanacije je bil kombinacija centraliziranega in decentraliziranega pristopa. Centraliziranost modela se kaže v nadomestitvi slabe aktive bank z obveznicami, ki jih je izdala Agencija za sanacijo bank in hranilnic. Sama zamenjava ni zajela celotnega obsega aktive, kajti poskušali so prisiliti banke, da bi del svojih dolgov do podjetij izterjale same. S tem se je država želela izogniti potuhi bankam, da bi vso slabo aktivo prepustile v izterjavo državi ter da bi bankam preprečili nadaljevanje stare prakse dajanja kreditov slabim komitentom v prepričanju, da bo v primeru neplačila intervenirala država in prevzela nove obveznosti. Decentralizirani pristop pa je pomenil, da banke niso bile prepuščene same sebi pri interveniranju v podjetjih.

Glavne značilnosti slovenskega modela sanacije so sledeče (Štiblar, 2001, str. 62):

- ustanovitev posebne Agencije za sanacijo bank in hranilnic (ASBH),
- uvedba zahtev po minimalnem ustanovitvenem kapitalu in po minimalni kapitalski ustreznosti bank,
- strožji nadzor bank s strani Banke Slovenije,
- uveljavitev zakonodaje skrbnega poslovanja bank v bančnem zakonu iz leta 1991 in njemu sledečih podzakonskih aktov,
- kakovostna koordinacija med oblastmi (Ministrstvo za finance, Banka Slovenije in ASBH),
- natančne zahteve glede oblikovanja rezervacij v bankah za dane kredite.

Glavni cilji sanacije bančnega sistema so bili (Štiblar, 2001, str. 63):

- izboljšanje likvidnosti bank,
- preprečitev monopola v bančnem sistemu,
- omejitev stroškov sanacije in z njimi povezanega javnega dolga na najnižjo možno raven,
- spodbuditi konkurenco na slovenskem bančnem trgu,
- dokapitalizirati banke s ciljem zagotovitve zadostne, čeprav minimalne kapitalске ustreznosti po mednarodnih standardih,
- sprememba in razpršitev lastniške strukture podržavljenih bank skozi proces privatizacije,
- uvedba skrbnih finančnih in poslovnih postopkov v poslovanje,
- znižanje poslovnih stroškov, aktivnih obrestnih mer in obrestne marže bank,
- povečanje kakovosti bančnih operacij.

Realizacija sanacije

Sanacija bančnega sistema v Sloveniji se je začela leta 1993 in je bila izvedena postopoma, da ne bi prišlo do šokov zaradi katerih bi stare banke lahko propadle, kar pa bi bilo za Slovenijo nesprejemljivo, saj je bilo potrebno sanirati več kot 50 % bančnega sistema. V proces sanacije so bile vključene Ljubljanska banka (LB), Kreditna banka Maribor (KBM) in Kreditna banka Nova Gorica. Slednja je bila leta 1995 priključena KBM. Navedene tri banke so v letu 1993 skupno predstavljale preko 50 % slovenskega bančnega sektorja ter imele v celotnem obsegu preko 40 % slabih kreditov (Štiblar, 2001, str. 62).

Leta 1994 sta bili kot sestavni del sanacijskega postopka LB in KBM ustanovljeni Nova Ljubljanska banka (NLB) in Nova Kreditna banka Maribor (NKBM). LB in KBM sta obdržali terjatve in obveznosti v zvezi z nekdanjo Jugoslavijo, medtem ko so bile na novoustanovljeni banki prenesene vse druge naložbe in obveznosti. Tako sta NLB in NKBM lahko začeli poslovati brez bremena obveznosti, ki so nastale kot posledica preteklih družbenih razmer v nekdanji Jugoslaviji.

Junija 1997 se je sanacija uradno končala in obe banki sta postali v celoti državni. Slediti bi morala njuna privatizacija, ki pa do danes, iz več razlogov, med katerimi prevladujejo predvsem politični, še ni bila izvedena.

Glavni rezultati sanacije bank v Sloveniji so bili izboljššan bančni sektor, povečana vrednost saniranih bank, povečan državni dolg (nastal je z zamenjavo slabe aktive za državne obveznice), »ozdravitev« bank v sanaciji (zelo konzervativna politika rezervacij je skoraj v celoti odpravila tveganje zmanjšanja kapitala bank v sanaciji, saj so slabši krediti skoraj 100% pokriti z rezervacijami), znižanje stroškov dela v obeh bankah, denarni tok je

postal pozitiven in celotna reorganizacija obeh bank v skladu z sodobnimi zahtevami (Štiblar, 2001, str. 64, 67).

Glede na zgoraj navedene rezultate lahko pridemo do ugotovitve, da se je Slovenija odločila za pravi model sanacije ter ga tudi uspešno izvedla, saj so bili doseženi vsi glavni cilji sanacije, ki si jih je Slovenija načrtala pred izvedbo le-te.

1.2.3. Zakon o bančništvu, kot začetek internacionalizacije slovenskega bančnega trga

Leto 1999 predstavlja za slovensko bančništvo pomemben mejnik, saj se je s tem letom začela internacionalizacija in odpiranje slovenskega bančnega prostora tujini. Vzrok temu je nov *Zakon o bančništvu*, ki je tega leta stopil v veljavo in je pod določenimi pogoji omogočil odpiranje tujih bančnih podružnic pri nas. Na podlagi tega je bila ustanovljena Hypo Alpe Adria bank, konec leta 1999 pa še podružnica avstrijske banke Kärntner Sparkasse. Poleg teh dveh bank pa so v Slovenijo, tako preko odpiranja podružnic kot tudi preko nakupov domačih bank, kasneje pričele vstopati tudi druge tuje banke, med katerimi prevladujejo predvsem avstrijske.

1.3. Značilnosti slovenskega bančnega sistema

Kot večina srednjeevropskih držav, imamo tudi v Sloveniji razvit sistem univerzalnega bančništva, ki je bil podobno kot bančni sistemi drugih držav na prehodu, deležen mnogih sprememb. Deluje dvostopenjsko, sestavljen pa je iz centralne banke (Banke Slovenije) in poslovnih bank ter hranilnic. V sami strukturi bančnega sistema imajo banke prevladujoč položaj. Ob koncu leta 2006 so imele banke 99,4-odstotni tržni delež, merjen z bilančno vsoto, preostali del trga pa so si delile hranilnice (Letno poročilo Banke Slovenije 2006, str. 43).

Glavni dve značilnosti slovenskega bančnega sistema sta visoka koncentracija in veliko število majhnih bank, kar je posledica premajhnega števila združevanj v preteklosti (Voljč, Šega, 2001, str. 111). Konec leta 2006 je bilo tako dobrih 60% bančnega trga v lasti petih bank (Letno poročilo Banke Slovenije 2006, 2007, str. 43).

1.3.1. Struktura slovenskega bančnega sistema

Leta 1991 je bila največja slovenska banka, Ljubljanska banka – Združena banka, ki je imela s svojim 82-odstotnim deležem v bilančni vsoti slovenskega bančnega sistema, monopolni položaj. Enajst regionalnih bank pa je imelo monopol v svoji regiji. Konec leta 1991 je sistem Ljubljanske banke – Združene banke propadel in začela se je sanacija bank

s ciljem prestrukturiranja bančne panoge. Po osamosvojitvi je na slovenskem bančnem trgu prevladovalo manjše število velikih bank, ki so obvladovale več kot polovico trga. Ob koncu leta 1991 smo imeli v Sloveniji 26 poslovnih bank in 14 hranilnic. Nove banke so povečale konkurenco na slovenskem bančnem trgu in začel se je postopek prilagajanja bank mednarodnim standardom in evropskemu trgu. V naslednjih letih se je število bank povečevalo vse do leta 1994, ko jih je bilo največ, in sicer 33.

Za tolikšno povečanje obstajata dva razloga (Košak et al., 2002, str. 51):

- Zaradi izgub in slabih naložb so bile prav tržno najmočnejše banke prisiljene poslovati pri zelo visokih obrestnih maržah. Visoke obrestne marže so pritegnile številne nove banke, ki so izkoriščale zlasti visoke obrestne mere, niso pa povečale konkurenčnosti.
- Povečanje števila bank je bilo tudi s stališča bančnih regulatorjev razumljeno kot možnost za izboljšanje konkurenčnosti v bančnem sistemu. Izkazalo pa se je drugače, saj je peščica velikih bank s prevladujočim položajem še naprej učinkovito obvladovala razmere na trgu.

Sprememba bančne regulative leta 1994 je zaradi novih kapitalskih standardov povzročila potrebo po dokapitalizaciji bank. Pričelo se je prestrukturiranje bančnega sektorja, v katerem naj bi se prek združitvev in pridružitvev bank s premalo kapitala zmanjšalo skupno število bank, vendar do bistvenega zmanjšanja števila bank v prvih letih vseeno ni prišlo, saj se je večina bank odločila za dokapitalizacijo, ki je zagotavljala ohranjanje polne bančne licence.

Prva bančna kriza leta 1996, ki je nastala kot posledica velike tekmovalnosti bank pri določanju obrestnih mer za velike komitente, in nujnost konsolidacije bančnega sektorja v letu 1997, sta povzročili zmanjšanje števila bank iz 29, v letu 1996, na 24, v letu 1998. Ustanovljene so bile štiri bančne skupine, in sicer skupina Nove Ljubljanske banke, Banke Celje, SKB banke in Banke Koper. Že leto dni po ustanovitvi omenjenih bančnih skupin sta delovali samo še bančna skupina NLB in Banka Koper, ki sta ohranili precejšno samostojnost in delovali kot samostojni pravni osebi (Košak, Košak, 2002, str. 52).

Po odprtju slovenskega bančnega trga tujemu kapitalu leta 1999, ko je bil sprejet nov Zakon o bančništvu, so na slovenski trg pričele vstopati tudi tuje banke, število domačih bank pa se je še naprej zmanjševalo. Tako je konec leta 2006 v Sloveniji delovalo 12 slovenskih bank, 10 tujih bank in 2 podružnici tujih (avstrijskih) bank (Letno poročilo Banke Slovenije za leto 2006, 2007, str. 43).

Trend zmanjševanja števila enot se je pojavil tudi pri hranilnicah, saj se je njihovo število v obdobju po letu 1992 vztrajno zmanjševalo. Podatek, da njihov tržni delež ni nikoli

presegel 2% pa kaže na dejstvo, da hranilnice ne igrajo pomembne vloge na slovenskem bančnem trgu.

Tabela 1: Število poslovnih bank in hranilnic v Sloveniji v obdobju od 1991 do 2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Poslovne banke	26	30	32	33	31	29	28	24	25	25	21	21	20	20	22	22
Hranilnice	14	15	13	11	8	7	6	6	6	3	3	2	2	2	3	2

Vir: Letna poročila Banke Slovenije za obdobje 1991 – 2006.

Evropska komisija je opisala slovenski bančni prostor v glavnem kot zdravega, vendar premalo razvitega in ne dovolj konkurenčnega. Kljub odpravi vstopnih ovir konec leta 1990 je na slovenskem trgu le malo tujih investorjev v primerjavi s srednjo in vzhodno Evropo. Privatizacija dveh največjih bank, kot pot k večji konkurenčnosti in učinkovitosti, ni bila izpeljana načrtovano. Največjo vlogo pri tem so imeli strahovi o preveliki tuji kontroli (Perrin, 2003, str. 2).

1.3.2. Lastniška struktura slovenskega bančnega sistema

Slovenija je majhna ekonomija, ki je bolj ali manj prisiljena v izvozno usmerjenost, zato mora naš gospodarski model temeljiti na odpiranju vrat tujemu kapitalu. Osnovna dilema pa je, na kakšen način in s kakšnim tempom naj se vključujemo v mednarodne kapitalske tokove, da ne bi zaradi tega prišlo do večje škode kakor koristi. Zavedati se je treba, da imajo naše banke zaradi svoje majhnosti nizko konkurenčno moč ter so zaradi tega zelo ranljive, saj za tuje banke velja, da razpolagajo s cenejšimi tujimi viri sredstev, kar predstavlja precejšno konkurenčno moč.

Za lastniško strukturo bank v Sloveniji je značilno, da so banke pretežno v zasebni lasti. Med zasebnimi lastniki pri bankah pa prevladujejo domače osebe. V letu 2002 je poleg nadaljevanja konsolidacije prišlo tudi do spremembe v lastniški strukturi. Privatizacija NLB d.d., je povzročila znižanje deleža državne lastnine v tej banki in s tem v celotnem bančnem sistemu.

Delež tujega kapitala se je v obdobju od leta 1996 do leta 2000 gibal med 11 % in 12 %. V letu 2001 se je le-ta povečal, ker je Societe Generale kupila SKB banko, ki je tako postala v 98,4 % lasti tujcev (Letna poročila Banke Slovenije za obdobje od leta 1996 do leta 2000).

V letu 2002 je prav tako prišlo do zvišanja deležev v lasti tujcev, ki se je več kot podvojil in tako decembra 2002 znašal 32,5 %. Takšno zvišanje je bilo predvsem posledica povečanja tujega kapitala v Banki Koper d.d., nakupa Krekove banke s strani avstrijske

Reiffeisen banke ter nakupa 39 % deleža NLB s strani belgijske banke KBC in Evropske banke za obnovo in razvoj (EBRD).

Do konca leta 2006 se je delež kapitala v lasti tujcev, merjen po lastniškem kapitalu, zopet nekoliko zvišal, in sicer na 37,7 % (od tega je znašal delež tujih oseb, ki imajo nad 50% v upravljanju, 27,7%). Razlogi za zvišanje deleža tujih oseb so v ustanovitvi nove avstrijske banke v Sloveniji (BAWAG banka d. d.), povečanju deleža tujih oseb v Abanki Vipava d. d., preoblikovanje podružnice Kärntner Sparkasse AG, Celovec, v hčerinsko banko, Banko Sparkasse d.d, in zvišanja deleža tujih oseb v Banki Koper d.d.. V večinski državni lasti sta druga največja banka v Sloveniji, Nova Kreditna banka Maribor d.d. in štirinajsta največja banka v Sloveniji – Poštna banka Slovenije d.d., merjeno po bilančni vsoti (Letno poročilo Banke Slovenije, 2006, str. 43).

Tabela 2: Lastniška struktura bančnega sektorja na zadnji dan posameznega leta v obdobju od 2004 do 2006 (% v lastniškem kapitalu)

	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006
Tuje osebe (nad 50% upravljanja)	16,5%	19,4%	27,7%
Tuje osebe (pod 50% upravljanja)	15,9%	15,5%	10,0%
Država v ožjem smislu	19,1%	18,2%	17,9%
Ostale domače osebe	48,5%	46,9%	44,4%

Vir: Letno poročilo Banke Slovenije, 2006, str. 43.

Če pogledamo Tabelo 2, ugotovimo, da delež slovenskega bančnega sektorja, ki je v slovenskih rokah, rahlo upada. Kljub temu pa sta slabi dve tretjini še vedno v slovenskih rokah.

1.3.3. Slovenske banke in tujina

Kot sem že omenil, se je slovenski bančni trg začel odpirati leta 1999 z novim Zakonom o bančništvu, ki je omogočil odpiranje tujih podružnic pri nas. To so mnoge tuje banke izkoristile in tako danes na slovenskem bančnem trgu deluje veliko število tujih bank, ki pomembno vplivajo na konkurenčnost in ponudbo storitev.

Žal pa se v segmentu vstopanja na tuje trge, slovenske banke ne morejo primerjati s tujimi. Banke v slovenski lasti so namreč na evropskem finančnem trgu slabo prisotne. Z izjemo NLB namreč vse domače majhne in srednje velike banke ostajajo lokalni »igralci«, ki na slovenskem finančnem trgu ustvarjajo dobičke tudi na račun prevzemanja manjših poslov in zmanjševanja tržnega deleža največjih bank, medtem ko si v mednarodne konkurenčne vode ne upajo. To je nekako razumljivo, saj so po višini bilančne vsote in kapitalu premajhne, da bi se lahko lotevale zahtevnejših mednarodnih poslov. Za primerjavo lahko navedemo, da znaša bilančna vsota vseh slovenskih bank približno 22 milijard evrov,

bilančna vsota skupine NLB približno 10 milijard evrov, bilančna vsota KBC Group NV kot manjšinska lastnica naše največje banke in kot srednje velike evropske skupine pa 282 milijard evrov. To pomeni, da naša največja banka v JV Evropi, kaj šele v celotni EU, sodi med majhne finančne posrednike, ki jo njeni kadrovski, finančni in korporacijski potenciali objektivno omejujejo pri bolj ambicioznem sklepanju finančnih poslov na tujem trgu (Lah, 2005, str. 1).

2. PRIHOD TUJIH BANK NA OBMOČJE EVROPSKIH TRANZICIJSKIH DRŽAV

2.1. Modeli vstopa tujih bank na trg države gostiteljice

Ob vstopanju na nove trge, tuje banke prevzemajo različne institucionalne oblike med katere štejemo: tuje predstavništvo, prevzem že obstoječe banke, hčerinska družba ter podružnica tuje banke. Vsaka od teh oblik pomeni različno stopnjo obveze do trga države gostiteljice.

2.1.1. Tuje predstavništvo

Predstavništvo je najenostavnejša organizacijska oblika. Le-ta ne daje kreditov, niti ne sprejema depozitov, ampak deluje kot agent tuje banke, saj posreduje vnaprejšnja plačila domači banki. V splošnem so predstavništva ustanovljena z namenom testiranja možnosti nadaljnje vpletenosti v gostujoči državi (Clarke et al., 2001, str. 24).

Za to obliko vstopa na tuji trg se običajno odločijo banke, katerih komitenti že poslujejo v državi gostiteljici. Tuje predstavništvo se ustanovi z namenom podpore matični banki in njenim klientom, ki so običajno nefinančna multinacionalna podjetja, pri trgovinskem in finančnem poslovanju na tujem trgu.

Predstavništvo tuje banke predstavlja najnižjo stopnjo obveze do tuje dežele. Matični banki omogočajo investicijsko bančništvo, kot je na primer poravnava mednarodnega dolga ter pravično vlogo dolžnika v državi gostiteljici in upnika v izvorni državi. Predstavništva se ne ukvarjajo z bančništvom trgovin na drobno in so v nekaterih državah omejena na dejavnosti, ki ne prinašajo dohodka (International Capital Markets, 2000, str. 159).

2.1.2. Hčerinska družba

Izpostava je del banke v tujini in predstavlja višjo stopnjo obveze kot predstavništvo. Hčerinske banke niso samostojne pravne osebe, temveč so del banke »matere«, ki ima mednarodno diverzificiran portfelj naložb in v določeni meri vpliva na politiko svojih »hčera« v tujini. Izpostave tujih bank sodelujejo na depozitnem in denarnem trgu trgovin na debelo, kjer priskrbijo posojila domačim in tujim zastopnikom ter so prisotne na kapitalskem trgu. Ustanavljanje izpostave je dražje kot ustanavljanje predstavništva, večje stroške pa je moč upravičiti s strokovnim znanjem, ki ga tuja banka pridobi na razvitem kapitalskem trgu (International Capital Markets, 2000, str. 159).

2.1.3. Podružnica tuje banke

Podružnica je samostojna pravna oseba z lastnim kapitalom, ki ji ga je namenila matična banka. Podpora matične banke podružnici je omejena na vloženi kapital (International Capital Markets, 2000, str. 176).

Tuje banke za vstop na tuje trge pogosto oblikujejo holdinško podjetje – podružnico, ki jo z matično banko povezuje le vloženi kapital. Na tak način se matične banke zavarujejo pred tveganji svojih podružnic v tujini. Namen bančne podružnice je povečini vstop na trg bančništva na drobno.

V mnogih državah je prenova bank in kasnejša privatizacija vzpodbudila vstop na trge s pridobitvijo domačih bank in ne dražjim ustanavljanjem na novo. Ta način so v zadnjem času uporabile evropske banke (predvsem avstrijske, belgijske, nizozemske in nemške) v osrednji Evropi in španske v Latinski Ameriki. Slednje so kupile delež v relativno velikih domačih bankah, s katerim so nadzirale, zadržale pa so tudi prednost podružnic (International Capital Markets, 2000, str. 159).

2.1.4. Prevzemi in združitve bank

Ustanavljanje zvez ali združenj z domačimi partnerji je način širitve, kadar tuje banke ne poznajo razmer na domačem trgu. Tak način zahteva minimalni delež ter nizko stopnjo vpletenosti pri upravljanju domače banke (ponavadi eden ali več članov v upravnih odborih). Izkušnje kažejo, da je v mnogih primerih pridobitev minimalnega deleža prvi korak na poti do lastništva podružnice, s katerim tuja banka nadzira delovanje domače banke (International Capital Markets, 2000, str. 159).

Vstop preko prevzema obstoječe banke je hiter način vstopa na trg, hkrati pa ne zahteva oblikovanje dodatnih kapacitet, kar je zlasti pomembno v primeru trgov, ki se že tako

otepajo presežnih zmogljivosti. Potrebno je upoštevati, da se je z uveljavitvijo enotne bančne licence pomen tega motiva znotraj Evropske unije nekoliko zmanjšal, saj je podružnica banke v drugi državi članici dejansko subjekt nadzora centralne banke države, kjer ima ta banka sedež. Še vedno pa je to lahko privlačen motiv za banke s sedežem v državah izven območja EU, ki vstopajo na njen trg (Kunovar, 2004, str. 22).

2.2. Razlogi za prihod tujih držav na območje evropskih tranzicijskih držav

2.2.1. Makroekonomska raven

Eden od ključnih dejavnikov, ki je sploh omogočil, da so tuje banke lahko pričele vstopati na te nove trge, je bila odprava vstopnih ovir za tuje banke. Večja odprtost tuji trgovini in investicijam, v povezavi s potrebo po zgraditvi bolj učinkovitega in stabilnega finančnega sistema po obdobju socialistične ureditve, so bili glavni razlogi za odpravo vstopnih ovir tujim investicijam.

Pomembna razloga za vstop na trge evropskih tranzicijskih držav sta tudi razmeroma majhne kulturne razlike v primerjavi z zahodnimi evropskimi državami in dober geografski položaj (Hvala, 2004a, str. 6-7).

Omeniti je potrebno tudi svetovne trende na finančnih trgih, ki so predvsem v znamenju globalizacije finančnih storitev. Na to vplivajo naslednji dejavniki:

- povečanje mednarodne trgovine,
- konkurenca med finančnimi posredniki,
- napredek v informacijski trgovini in
- usklajenost regulativnih okvirov ter nadzornih aktivnosti.

2.2.2. Bančna raven

Zelo pomemben dejavnik, ki je predstavljal motiv ekspanzije za razvite zahodnoevropske banke, je zasičenost obstoječega trga in s tem omejenost nadaljnje možnosti za rast. Zato je motiviranost bank iz manjših evropskih držav, kot so Avstrija, Belgija, Nizozemska, Irska in Portugalska, za prodor na vzhodne trge razumljiva in logična. Prisotnost na enem ali več trgov evropskih tranzicijskih držav predstavlja za te banke celo večji dolgoročni potencial rasti, kot bi bila podvojitev velikosti njihovega domačega (lokalnega) trga. Belgijska KBC je npr. z nakupi češke in poljske banke ter manjšinskega deleža v Novi Ljubljanski banki pridobila 6 milijonov novih komitentov, kar je trikrat več od obstoječe baze z belgijskega trga (Hvala, 2004, str. 7-8).

Med pomembne razloge prihoda bank na tuje trge sodi stopnja ekonomske integracije med državami, predvsem prisotnost nefinančnih podjetij iz države izvoznice bančnega kapitala v državi uvoznici in obseg trgovinske menjave med obema državama. Banke s prodori na tuje trge sledijo obstoječim, že uveljavljenim komitentom, ki poslujejo tam.

Gonilo globalizacije poslovanja bank je tudi iskanje novih poslovnih priložnosti na trgih, ki so pred kratkim postali del enotnega evropskega trga in ponujajo velik potencial za prihodnjo rast. Stopnja razvitosti finančnega posredništva v evropskih tranzicijskih državah zaostaja za evropskim povprečjem, to pa predstavlja tujim vlagateljem poslovno priložnost za doseganje višje rasti prihodkov (donosnosti) v prihodnosti (Hvala, 2004, str. 7-8).

Na trgih evropskih tranzicijskih držav pa so prisotna tudi tveganja, ki jih na razvitih zahodnoevropskih trgih ni. Na odločitve o vstopu zato vplivajo tudi drugi faktorji, kot so razvitost tržne infrastrukture, standardov nadzora, zakonodaja in politična tveganja. Tuje banke pogosto privabijo davčne in druge olajšave, ki so jih deležne v gostujoči državi (Hvala, 2004, str. 7).

2.3. Potencialne koristi prihoda tujih bank ter argumenti proti

V preteklih nekaj letih je bilo za bančni trg evropskih tranzicijskih držav značilen intenziven prihod tujega kapitala, saj so po odprtju meja za tuje investicije in naložbe v teh državah močne tuje (predvsem zahodne) banke videle priložnosti za zaslužek na teh, razvijajočih se trgih. Danes so nekateri od teh trgov glede na tržni delež tujih bank med najbolj internacionaliziranimi na svetu. Internacionalizacija bančnega sektorja in prihod močnih tujih bank v tranzicijske države ima lahko na domač bančni trg te tranzicijske države več posledic, tako negativnih kot pozitivnih.

2.3.1. Potencialne koristi prihoda tujih bank

Po prevzemu postanejo lokalne banke del multinacionalne finančne organizacije. Integracija omogoča, da uvajajo tuje banke številne prednosti v bančnem znanju, kapitalski moči in izkušnjah v lokalno okolje gostujoče države. Prispevajo k nadgradnji obstoječih in uvajanju novih storitev ter izboljšajo postopke vodenja in internih kontrol, procese upravljanja (obvladovanja) bančnih tveganj in odnosov s strankami, trženja in strateškega planiranja. ***Prenos znanja*** vpliva na izboljšanje kakovosti in učinkovitosti tako neposredno kot posredno, saj prihod tuje banke vzpodbuja domače banke k bolj učinkovitemu poslovanju (Meyendorf, Snyder, 1997, str. 10; Mondschean, Opiela, 1997, str. 39).

Tuji investitorji prevzete tarče pogosto dokapitalizirajo, tudi novoustanovljene tuje banke imajo višje stopnje kapitaliziranosti. ***Večja kapitalska moč bančnega sistema*** omogoča nadaljnjo rast kreditiranja in olajša financiranje rastočega gospodarstva. Banke v lasti visokobonitetnih multinacionalnih finančnih institucij imajo dostop do alternativnih (in cenejših) virov sredstev, takšna razpršenost virov fundiranja pa lahko vodi k manjši volatilnosti in k hitrejši rasti kreditnih plasmajev (Hvala, 2004a, str. 4).

Prihod tujih bank ***zmanjša možnost za vplivanje politike na poslovne odločitve bank***. Tuje banke niso tako tesno vpletene v lokalno politično področje in zato je manjša tudi možnost, da bi podlegle pritiskom političnih oblastnikov, ki bodisi z implicitnim usmerjanjem alokacije kredita bodisi eksplicitno (neposredno) preko državnega lastništva bank izvajajo politiko usmerjenega kreditiranja (Hvala, 2004a, str.4).

V nekaterih evropskih tranzicijskih državah je prihod tujih bank prispeval k ***pospešitvi procesa konsolidacije bančnega sistema***. Njegov vpliv na povečanje tržne koncentracije je bil dvoplasten. Po eni strani je prihod tujih bank povečal pritiske na domače banke glede združevanja, saj naj bi bile le tako sposobne povečati svojo učinkovitost (znižanje stroškov zalednih operacij z izkoriščanjem ekonomije obsega, širša distribucijska mreža, sinergijski učinki ipd.) in konkurirati tujim tekmecem. Po drugi strani je bil prihod tujih bank neposreden, saj je prihajalo do (Hvala, 2004a, str. 4):

- a) združevanja prevzetih tarč z njihovimi obstoječimi podružnicami in/ali
- b) nakupov večjega števila bank v državi in združitev le-teh ter/ali
- c) združitev subsidiarnih bank zaradi fuzij njihovih matičnih bank v tujini (primer združitve enot avstrijske banke Bank Austria Creditanstalt in nemške Hypo Vereinsbank leta 2001).

V zgodnejših obdobjih tranzicije so ***vlade evropskih tranzicijskih držav s prihodki od prodaje bank financirale njihovo sanacijo***, v kasnejšem obdobju in/ali v razvitejših državah opazovanega območja pa je bila kupnina namenjena odpoklicu državnih sanacijskih obveznic. Tako se je zmanjševal javni dolg oz. stroški njegovega financiranja (Hvala, 2004a, str. 4).

Odprtje bančnega trga tuji konkurenci in posledično izboljšanje učinkovitosti bančnega sistema in razvitosti finančne infrastrukture ***spodbujata vhodne neposredne tuje naložbe v nefinančni sektor*** (Szapáry, 2001, str. 23).

Problematičnost navzkrižnih lastniških povezav med lokalnimi nefinančnimi podjetji in bankami, ustvarja nekakšen »nespodoben« odnos. S prodajo bank tujim strateškim partnerjem se ***omili problem financiranja povezanih oseb*** (zlasti delničarjev), ki je (bilo) v mnogih državah pogosto (Hvala, 2004a, str. 4).

Tuje banke *izboljšujejo infrastrukturo finančnega sistema* in v lokalnem okolju stimulirajo razvoj »podpornih finančnih agentov«, kot so mednarodne bonitetne agencije, svetovalne družbe, revizijske hiše, kreditni biroji idr. Tako se poveča kakovost informacij, stroški finančnega posredništva pa naj bi se znižali (Hvala, 2004a, str. 5).

Prihod prvovrstnih tujih bank *zapolni vrzel v ponudbi dolgoročnih kreditov*. Kreditov za financiranje gospodarstva z daljšo ročnostjo v evropskih tranzicijskih državah primanjkuje, saj lokalne banke zaradi neustrezne rokovne strukture virov sredstev ne morejo zagotavljati tovrstne ponudbe.

Prvovrstne tuje banke lahko v primerih hujših finančnih kriz, ko se možnosti varnih naložb za vlagatelje drastično omejijo, rezidentom ponudijo »*varno pribežališče*«. Tako preprečijo ali vsaj omilijo odliv kapitala v tujino ter prispevajo k ohranjanju stabilne ravni depozitov v domačem bančnem sistemu (Hvala, 2004a, str. 5).

Hitro naraščanje udeležbe tujih bank na trgih evropskih tranzicijskih držav je jasen dokaz, da so oblasti v teh državah prišle do zaključka, da ima vstop tujih bank vsesplošno pozitivne učinke na učinkovitost in stabilnost bančnega sistema. Vendar pa so ti vplivi tujih bank na bančni sistem predmet mnogih razprav in polemik v različnih državah. V nadaljevanju podajam nekaj argumentov proti udeležbi tujih bank.

2.3.2. Argumenti proti prihodu tujih bank

Prihod tujih bank lahko poveča *tveganost naložb domačih bank* zaradi zaostrene konkurence. Lokalne (rezidenčne) banke na prihod tujcev z »globokimi« žepi odgovarjajo z bolj tvegano naložbeno politiko (povečanje izpostavljenosti do slabše bonitetnih strank in tveganih tržnih segmentov). Poleg tega se tujci zavestno osredotočajo na najboljše, najpomembnejše in največje komitente in na trgu držav gostiteljic »poberejo smetano«, domačim bankam pa prepustijo z dohodkovnega vidika manj privlačen segment poslovanja s prebivalstvom ter malimi in srednjimi podjetji (v nadaljevanju MSP) (Hvala, 2004a, str. 3).

Tujim bankam se očita, da *niso tako lojalne trgu države gostiteljice* kot domače banke. Matične banke svojih odločitev o spremembi investicijskih strategij pogostokrat ne sprejemajo na podlagi uspešnosti poslovanja tujih podružnic oz. splošne makroekonomske stabilnosti v gostujoči državi, zato prihaja do nenadnih in »neupravičenih« umikov iz posamezne države (Foreign banks do not always bring benefits, 2003, str. 6).

Prisotnost tujih bank lahko poveča *izpostavljenost finančnega sistema ekonomskim šokom iz tujine* (npr. zaradi hitrih, nenadnih umikov tujih bank s trga, vpliva ekonomskih fluktuacij v izvorni državi na posojilno dejavnost hčerinskih bank v tujini, odvisnost

bonitetnih ocen tujih podružnic od kreditnega ratinga matičnih bank ipd.). Države gostiteljice lahko okrepijo zaščito pred tovrstnim tveganjem z geografsko razpršitvijo tujih dobitnikov dovoljenj za bančno poslovanje (Hvala, 2004a, str. 3).

Internacionalizacija bančnega trga utegne zmanjšati **možnosti malih podjetij pri pridobivanju virov financiranja** in posledično oslabiti rast gospodarske aktivnosti, saj (Berger, Iftekhhar, Klapper, 2004, str. 8):

- a) tuje banke ne bi razpolagale z dovolj informacijskega kapitala ali pa njihova poslovna politika zaradi specifičnosti financiranja MSP preprosto ne bi bila usmerjena v ta tržni segment;
- b) bi lahko s trga izločila nekatere domače uveljavljene banke in s tem uničila informacijsko bazo, ki je nastala na podlagi dolgoletnih vezi med bankami in podjetji;
- c) pridobivanje in procesiranje lokalnih »mehkih« informacij bi bilo lahko zaradi geografske oddaljenosti central odločanja oteženo.

Prihod tujih velikih bank lahko **onemogoči vstop v panogo** ali celo prisili obstoječe ponudnike k izstopu zaradi percepcije, da lahko multinacionalna banka na lokalnem trgu ponudi praktično neomejen obseg posojilnih virov oz. si privošči, da v zgodnji fazi nastopanja na novem trgu dlje časa pokriva začetne finančne izgube. Zaradi »globokih žepov« tujih matic nastanejo vstopne ovire, ki so še posebej izrazite v manjših bančnih sistemih, kjer so potencialni dobički novih ponudnikov (domačih ali tujih) omejeni in kjer finančni trgi ne predstavljajo nikakršne konkurence bankam (Hvala, 2004a, str. 3).

Val konsolidacije v bančnem sektorju zahodnih držav utegne vplivati na nastanek **nekonkurenčne tržne strukture** v bančnem sektorju držav gostiteljic (evropskih tranzicijskih držav), kar vodi k poslabšanju pogojev ponudbe bančnih storitev za komitente (npr. v primeru združitve italijanskih bančnih skupin UniCredito in Intesa, ki imata večinski lastniški delež v dveh največjih hrvaških bankah, bi nastala banka s kar polovičnim tržnim deležem) (Hvala, 2004b, str. 3).

Na podlagi **teorije »zunanjega kreditiranja«** večje banke prevzemajo manjše iz oddaljenih krajev z namenom, da povečajo krog potencialno dosegljivih komitentov in ustvarijo širšo depozitno bazo. Povečan kreditni potencial nato izkoristijo za financiranje svojih komitentov na lokalnem trgu (Keeton, 1995, str. 55).

Prihod velikih tujih bank na razvijajoče trge je povzročil zaskrbljenost o **koncentraciji lokalnih bančnih trgov**. Vpliv teh institucij je lahko neposreden in posreden. V nekaterih primerih so si tuje banke z nakupi pridobile večinski delež premoženja državnih bank, ki so bile v procesu privatizacije ali pa s prevzemom večjih zasebnih bank, ki so bile potrebne rekapitalizacije. Vstop takih tujih bank pa je povzročil pritiske na lokalne banke, ki so se prav tako začele združevati, da bi ostale konkurenčne in bi z vidika komitentov ponudile

enako stopnjo varnosti za njihove vloge kot tuje banke. Takšna situacija bi lahko vodila v monopolen položaj in zmanjšala učinkovitost bančnega sistema in s tem dostopnost kreditov (IMF, 200, str. 177-188).

Prevzemi, ki jih izvedejo tuje multinacionalne banke, vodijo v **integracijo številnih lokalnih kontrolnih funkcij**, kot npr. upravljanje tveganj, odobravanje kreditov, strateško načrtovanje ipd., v globalni kontrolni okvir matične institucije (skupine). Tako zmanjšajo poslovno avtonomijo in pomen strateško - razvojnih kompetenc v lokalnih bankah ter povečajo njihovo specializacijo na domače okolje. Odvisne družbe imajo posledično manj razpršene naložbe, sredstva in vire dohodka (Hvala, 2004a, str. 4).

Težave se lahko pojavijo tudi pri **nadzoru kreditnih institucij** v državah EU, kjer se upošteva načelo nadzora, ki ga opravlja regulator v domicilni državi. Tako npr. banka s sedežem v Nemčiji, ki bo prišla v Slovenijo (bodisi z ustanovitvijo odvisne banke, podružnice ali pa zgolj predstavništva), ne bo nadzoroval (razen, če se bo to posebej dogovorilo) slovenski regulator, ampak nemški regulator. To lahko predstavlja potencialno slabost, kadar je pri nadziranju bank pomembno poznavanje posebnosti lokalnega okolja, v katerem banke delujejo (Hvala, 2004a, str. 4).

3. AVSTRIJSKE BANKE NA SLOVENSKEM BANČNEM TRGU TER PRIMERJAVA NJIHOVEGA POSLOVANJA S SLOVENSKIMI BANKAMI

3.1. Avstrijske banke na slovenskem bančnem trgu

Kot sem že omenil, je na dan 31. decembra 2006 v Sloveniji delovalo 20 bank (od tega 8 hčerinskih bank), 3 hranilnice in 2 podružnici tujih (avstrijskih) bank (Banka Slovenije, 2007, str.43). Izmed teh dvajsetih bank, je 8 bank, v katerih so imele tuje osebe večinski lastniški delež (nad 50% v upravljanju). Od tujih bank, ki so prisotne v Sloveniji, je 6 avstrijskih, 1 francoska (SKB banka d.d.) in 1 italijanska (Banka Koper d.d.) banka. Avstrijske banke prisotne v Sloveniji, so:

- **Bank Austria Creditanstalt d.d.;** v Sloveniji je prisotna od leta 1991, ko je takratna Landerbank odprla predstavništvo. Njena matična banka je Bank Austria Creditanstalt AG Dunaj in je vodilna banka v Avstriji. Zgodovina Bank Austria Creditanstalt AG Dunaj sega v leto 1855, ko je bila ustanovljena banka Creditanstalt. V zadnjih 15 letih je prišlo do mnogih sprememb v njenem razvoju. Bila je namreč gonilna sila konsolidacije avstrijskega bančništva. Leta 1991 so se združile Zentralsparkasse, Kommerzialbank in Oesterreichische Laenderbank in nastala je Bank Austria. Leta 1997 je Bank Austria prevzela banko Creditanstalt,

drugo največjo banko v Avstriji. Bank Austria Creditanstalt se je leta 2000 združila s skupino Hypo Vereinsbank Group, od novembra 2005 pa je Bank Austria Creditanstalt članica italijanske bančne skupine UniCredit Group. Le-ta je postala lastnica Bank Austria Creditanstalt v letu 2007, ko ji je Hypo Vereinsbank Group prodal večinski delež v Bank Austria Creditanstalt (Spletna stran Bank Austria Creditanstalt d.d., 2007).

- **Banka Sparkasse d.d.;** je hčerinska družba Kärntner Sparkasse AG, Celovec. V Sloveniji je kot prva avstrijska banka odprla predstavništvo, in sicer v Ljubljani leta 1991. Sredi leta 1999 ji je Banka Slovenije, kot prvemu tujemu posojilnemu zavodu, podelila koncesijo za podružnico, v letu 2006 pa se je le-ta zaradi velike rasti poslovanja preoblikovala v samostojno Banko Sparkasse d.d., ki deluje kot samostojno podjetje za finančne storitve in v mreži skupine Sparkasse. Banka Sparkasse, tako kot njena lastnica Kärntner Sparkasse, pripada avstrijski bančni skupini Erste Bank (Spletna stran banke Sparkasse d.d., 2007).
- **Bawag d.d.;** avstrijska banka za delo in gospodarstvo (Bawag – Bank Für Arbeit und Wirtschaft), katere 100% lastnik do pred kratkim je bila Zveza avstrijskih sindikatov, je v Sloveniji prisotna od septembra 2005. Je poslovna banka, ki je specializirana izključno za poslovanje s poslovnimi subjekti (mala, srednja in velika podjetja). Bawag banka Slovenija je v 100% lasti družbe BAWAG P.S.K., ki je krovna družba četrte največje bančne skupine v Avstriji. Dogajanje okoli banke BAWAG P.S.K. je bilo v zadnjem času povezano s številnimi aferami, katere so prišle v javnost (afera Refco in t.i. Karibski posli), to pa je pripeljalo do skorajšnjega stečaja njenega lastnika - Zveza avstrijskih sindikatov, ki je, da bi poplačal upnike, ki so bili oškodovani zaradi afer, prodal BAWAG P.S.K. ameriški investicijski družbi Cerberus (Spletna stran banke Bawag d.d., 2007).
- **Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.;** ta koroška banka, ki se je na slovenskem trgu pojavila leta 1999, predstavlja del Hypo Group Alpe Adria, mednarodnega finančnega koncerna, katerega začetki v Avstriji segajo v leto 1896, ko je bil ustanovljen. Hypo Group Alpe Adria pokriva širšo regijo Alpe Jadran. Maja 2007 je večinska lastnica Hypo Alpe-Adria-Bank postala nemška banka Bayerische Landesbank (kupila je 50% plus eno delnico), saj ji je del svojega večinskega deleža v njej prodal njen prejšnji lastnik – Koroški deželni holding (Spletna stran Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., 2007).
- **Raiffeisen Krekova banka d.d.;** banka je v Sloveniji začela delovati leta 1993 pod imenom Krekova banka in se leta 2002 povezala s tujim strateškim partnerjem Raiffeisen International. Ta je z odkupom 97,05% delnic postal večinski lastnik Raiffeisen Krekove banke. Banka spada v bančno skupino

Raiffeisen Zentralbank Group, ki je med vodilnimi finančnimi skupinami srednje in vzhodne Evrope (Spletna stran Raiffeisen Krekove banke d.d., 2007).

- **Volksbank-Ljudska banka d.d.;** na slovenskem trgu deluje od leta 1993, ko je Österreichische Volksbanken-AG (ÖVAG) prevzela Štajersko banko obrti in podjetništva (ustanovljena leta 1991). Večinski delničar Volksbank - Ljudske banke d.d. je Volksbank International AG s sedežem na Dunaju v Avstriji. Skupino Österreichische Volksbanken-AG (ÖVAG) so leta 1922 ustanovile komercialne posojilne zadruga in je danes v večinski lasti avstrijskih Volksbank (zadružnih bank) (Spletna stran Volksbank-Ljudske banke d.d., 2007).

Podružnici avstrijskih bank sta:

- **BKS Bank AG, podružnica Ljubljana;** avstrijska banka Bank für Karnten und Steiermark (BKS Bank) je v Sloveniji prisotna od leta 1999, ko je odprla predstavništvo. Kasneje, leta 2004, je banka odprla bančno podružnico v Ljubljani. BKS je regionalna banka, ki so jo leta 1922 ustanovili koroški industrialci. Je univerzalna banka za fizične in pravne osebe, ki ponuja vse tipične bančne produkte. Njeni najpomembnejši delničarki sta banki Oberbank in Bank für Tirol in Vorarlberg, ki imata v BKS skupaj 37-odstotni lastniški delež. Vse tri banke skupaj tvorijo skupino 3 Banken Gruppe, ki obvladuje celo Avstrijo in območje sosednjih držav ter zaseda sedmo mesto med avstrijskimi bankami (Spletna stran BKS Bank AG, 2007).
- **Zveza Bank, podružnica Ljubljana;** v Sloveniji je preko predstavništva prisotna od februarja 2005. Je deželna organizacija slovenskih kreditnih in blagovnih zadrug na dvojezičnem območju Koroške. Zveza bank posluje kot banka in revizijska zveza. Je avstrijska banka z več kot 85-letno tradicijo in je vključena v avstrijsko bančno skupino Raiffeisen (Spletna stran Zveze bank, 2007).

3.2. Bilančne vsote in tržni deleži bank

3.2.1. Bilančne vsote

Rast bilančne vsote vseh bank v Sloveniji je bila leta 2006 glede na leto 2005, 15,1%. V enakem obdobju so imele vse avstrijske banke, razen ene – Raiffeisen Krekove banke, nadpovprečno rast bilančne vsote. Na prvem mestu po velikosti bančne vsote med

avstrijskimi bankami in na četrtem mestu med vsemi bankami v Sloveniji je bila konec leta 2006 Bank Austria Creditanstalt. Velikost njene bančne vsote je nekaj več kot 4,5 krat manjša v primerjavi z banko z največjo bilančno vsoto v Sloveniji – Novo Ljubljansko banko in le nekaj manj kot 1,7 krat manjša od banke, ki je po velikosti bilančne vsote na drugem mestu – Nove Kreditne banke Maribor.

Tabela 3: Bilančne vsote bank in podjetij, ki poslujejo v Sloveniji

Banka	Bilančna vsota v mio SIT		Nominalna rast v %	
	31.12.2005	31.12.2006	2005/2004	2006/2005
Nova Ljubljanska banka d.d.	2.219.177	2.450.777	19,0	10,4
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	716.987	879.277	18,9	22,6
Abanka Vipava d.d.	595.459	685.821	23,6	15,2
SKB banka d.d.	462.591	499.796	19,4	8,0
Bank Austria Creditanstalt d.d.	451.225	524.162	50,7	16,2
Banka Koper d.d.	434.454	454.186	30,4	4,5
Banka Celje d.d.	413.226	469.631	14,5	13,7
Gorenjska banka d.d.	331.993	357.580	18,8	7,7
Raiffeisen Krekova banka d.d.	217.295	229.511	36,3	5,6
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	203.206	271.429	49,7	33,6
Probanka d.d.	153.540	194.673	25,0	26,8
Poštna banka Slovenije d.d.	122.875	135.395	10,7	10,2
Deželna banka Slovenije d.d.	121.420	146.133	20,0	20,4
Banka Sparkasse d.d.	111.065	172.193	60,1	55,0
Volksbank-Ljudska banka d.d.	99.045	116.172	17,4	17,3
NLB Banka Domžale d.d.	94.910	103.374	11,7	8,9
Factor banka d.d.	91.781	125.953	25,6	37,2
NLB Koroška banka d.d.	78.594	84.641	10,2	7,7
NLB Banka Zasavje d.d.	60.260	60.994	17,8	1,2
Bawag banka d.d.	26.644	92.236	0,0	0,0
BKS bank AG, podružnica Lj.	12.071	23.465	272,6	94,4
Zveza bank, podružnica Lj.	456	2.811	0,0	516,5
Vse banke in podružnice skupaj	7.018.275	8.080.184	23,6	15,1

Opomba: BAWAG banka d.d. in Zveza bank, podružnica Ljubljana, sta v Sloveniji pričeli delovati leta 2005.

Vir: Letno poročilo Banke Slovenije 2006, 2007, str. 52.

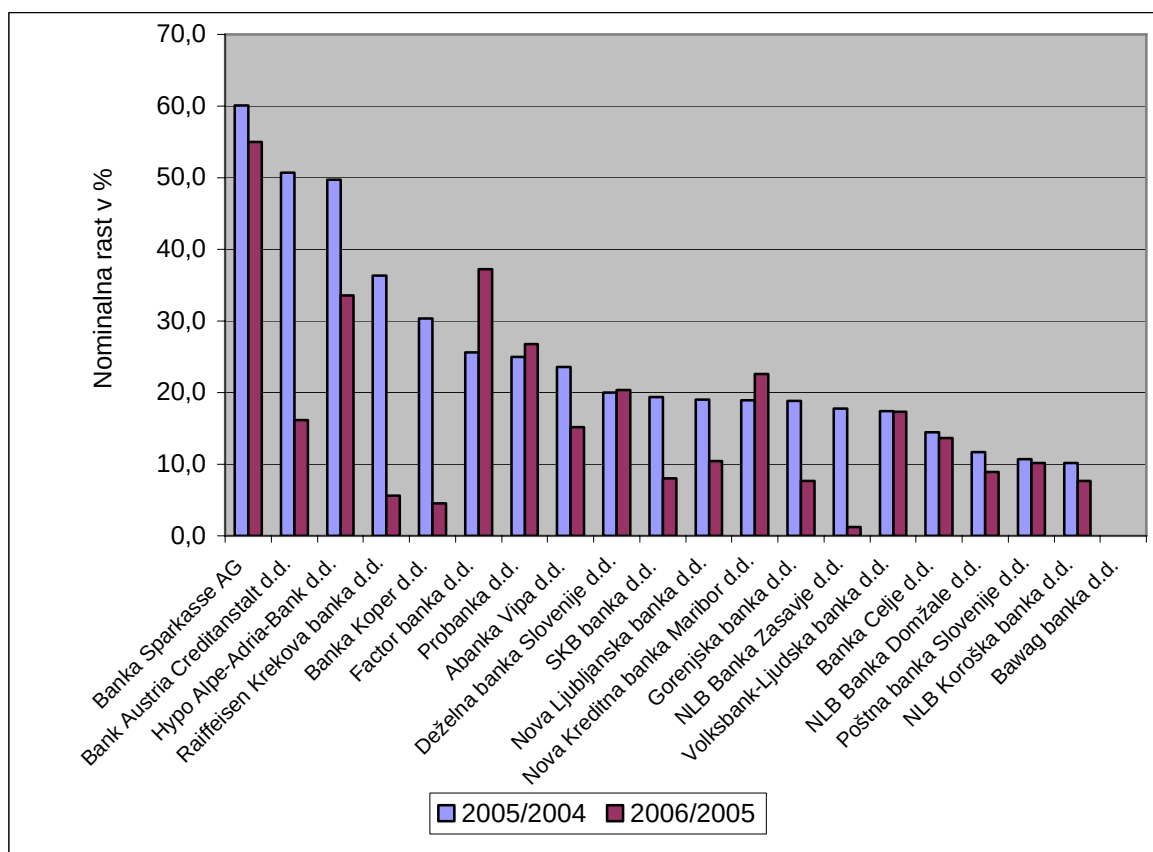
Tudi v obdobju od konca leta 2004 do konca leta 2005 je bila rast bilančne vsote vseh avstrijskih bank, razen Volksbank-Ljudske banke, visoko nad povprečjem rasti bilančne vsote v slovenskem bančnem prostoru. V tem obdobju je imela, tako med avstrijskimi bankami v Sloveniji, kot med vsemi bankami¹, ki delujejo na slovenskem bančnem trgu, največjo rast bilančne vsote Banka Sparkasse. Le-ta je znašala 60,1%. Sledita ji prav tako avstrijski Bank Austria Creditanstalt s 50,7% in Hypo Alpe-Adria-Bank z 49,7% rastjo

¹ Podružnice niso upoštevane.

bilančne vsote. Po rasti bilančne vsote leta 2005, v primerjavi z letom 2004, je prva slovenska banka šele na petem mestu, in sicer je to Factor banka s 25,6% rastjo.

Kot lahko vidimo, v obeh preučevanih obdobjih, bilančne vsote avstrijskih bank v Sloveniji v povprečju rastejo hitreje kot bilančne vsote slovenskih bank. Tudi obema podružnicama avstrijskih bank v Sloveniji bilančni vsoti nadpovprečno rasteta. Med slovenskimi bankami pa nadpovprečno rast dosegajo predvsem male banke. Slika 1 prikazuje rast bilančnih vsot bank.

Slika 1: Nominalna rast (v odstotkih) bilančnih vsot bank, ki poslujejo v Sloveniji

Opomba: Banke v grafu so razvrščene glede na rast bilančne vsote 2005/2004.

Vir: Lasten prikaz.

3.2.2. Tržni deleži

Kot lahko vidimo v Tabeli 4, se je tržni delež vseh avstrijskih bank na slovenskem bančnem trgu, razen Volksbank-Ljudski banki, kateri se je zmanjšal za 0,1 odstotno točko, in Raiffeisen Krekovi banki, kateri se ni spremenil, leta 2006, v primerjavi z letom 2004, povečal. Skupni tržni delež avstrijskih bank v letu 2006 je znašal 17,6%, kar predstavlja povečanje za 4,3 odstotne točke v primerjavi z letom 2004, ko je tržni delež avstrijskih bank znašal 13,3%, in 1,6 odstotne točke v primerjavi z letom 2005, ko njihov tržni delež znašal 16%. V letu 2006 se je tržni delež povečal za 2,7 odstotne točke glede na leto 2005.

Najbolj se je tržni delež povečal bankam Bank Austria Creditanstalt, Bawag banki ter Hypo Alpe-Adria banki, saj se je vsem povečal za 1 odstotno točko ali več, skupno povečanje tržnega deleža teh treh leta 2006, v primerjavi z letom 2004, pa znaša 3,3 odstotne točke.

Tabela 4: Tržni deleži bank (merjeni glede na bilančno vsoto), ki poslujejo na slovenskem bančnem trgu v letih 2004, 2005 in 2006

Banka / Tržni delež v %	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	Sprememba 2006/2004 (odstotne točke)
Nova Ljubljanska banka d.d.	32,8	31,6	30,3	-2,5
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	10,6	10,2	10,9	0,3
Abanka Vipava d.d.	8,5	8,5	8,5	0,0
SKB banka d.d.	6,8	6,6	6,2	-0,6
Bank Austria Creditanstalt d.d.	5,3	6,4	6,5	1,2
Banka Koper d.d.	5,9	6,2	5,6	-0,3
Banka Celje d.d.	6,4	5,9	5,8	-0,6
Gorenjska banka d.d.	4,9	4,7	4,4	-0,5
Raiffeisen Krekova banka d.d.	2,8	3,1	2,8	0,0
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	2,4	2,9	3,4	1,0
Probanka d.d.	2,2	2,2	2,4	0,2
Poštna banka Slovenije d.d.	2,0	1,8	1,7	-0,3
Deželna banka Slovenije d.d.	1,8	1,7	1,8	0,0
Banka Sparkasse d.d.	1,2	1,6	2,1	0,9
Volksbank-Ljudska banka d.d.	1,5	1,4	1,4	-0,1
NLB Banka Domžale d.d.	1,5	1,4	1,3	-0,2
Factor banka d.d.	1,3	1,3	1,6	0,3
NLB Koroška banka d.d.	1,3	1,1	1,0	-0,3
NLB Banka Zasavje d.d.	0,9	0,9	0,8	-0,1
Bawag banka d.d.	0,0	0,4	1,1	1,1
BKS bank AG, podružnica Lj.	0,1	0,2	0,3	0,2
Zveza bank, podružnica Lj.	0,0	0,0	0,0	0,0

Opomba: BAWAG banka d.d. in Zveza bank, podružnica Ljubljana, sta v Sloveniji pričeli delovati leta 2005.
Vir: Letni poročili Banke Slovenije za leti 2005 in 2006.

Če pogledamo slovenske banke ugotovimo, da se je kar 7 slovenskim bankam tržni delež zmanjšal, 3 se je rahlo povečal, 2 pa sta ga leta 2006 obdržali na enakem nivoju kot je le-ta znašal v letu 2004. Tržni delež slovenskih bank se je tako leta 2006 v primerjavi z letom 2004, ko je znašal 74,2%, znižal za 3,7 odstotnih točk in za 0,8 odstotne točke glede na leto 2005, ko je znašal 50,5%. Največ se je zmanjšal tržni delež naše največje banke – Nove Ljubljanske, in sicer za 2,5 odstotne točke v primerjavi z letom 2004 oz. za 1,3 odstotne točke v primerjavi z letom 2005. Med domačimi bankami se tržni delež rahlo krepi le majhnim bankam kot sta Factor banka in Probanka.

3.3. Pregled nekaterih segmentov poslovanja bank

Pri primerjavi poslovanja bank sem podatke črpal iz letnih poročil bank za leto 2004 in 2005, saj letna poročila za leto 2006 vseh bank do začetka junija, ko sem zaključeval z izdelavo diplomskega dela, še niso bila na voljo. Ker je osnovna funkcija bank v gospodarstvu zbiranje depozitov in dajanje kreditov, sem se osredotočil na primerjavo teh dveh segmentov poslovanja bank. Kot je že omenjeno v uvodu, sem se pri tujih bankah osredotočil le na avstrijske, kar pomeni, da SKB banka in Banka Koper v nadaljevanju nista obravnavani.

3.3.1. Pregled kreditnega poslovanja bank z nebančnim in bančnim sektorjem

Kreditno poslovanje bank s pravnimi in drugimi osebami

V obdobju od 31.12.2003 do 31.12.2005 je znašala povprečna rast kreditnega poslovanja (tehtana s tržnim deležem izbranih bank) s pravnimi in drugimi osebami, preučevanih enajstih bank, 50,7%. Rast kreditiranja na tem področju je bila pozitivna za vse banke. Izmed štirih avstrijskih bank, katerih podatki so bili na voljo, so imele tri visoko nadpovprečno rast, ena pa je dosegla le 11% rast (Volksbank – Ljudska banka). Med slovenskimi bankami povprečje presegajo le tri izmed dvanajstih preučevanih bank. To so Factor banka (87,0% rast), Deželna banka Slovenije (63,6% rast) in Probanka (56,8% rast). Najvišjo stopnjo kreditiranja pravnih in drugih oseb je imela avstrijska Hypo Alpe-Adria-Bank (110,4% rast), sledi ji prav tako avstrijska Bank Austria Creditanstalt z 97,4% rastjo, na tretjem mestu je slovenska Factor banka (87,0% rast), na četrtem pa ponovno avstrijska banka – Raiffeisen Krekova banka (77,0% rast). Torej, kot lahko vidimo se na prva štiri mesta po rasti kreditnega poslovanja s pravnimi in drugimi osebami uvrščajo kar 3 avstrijske banke.

Razlogov za nadpovprečno rast avstrijskih bank na tem področju poslovanja je več. Prvi razlog so cenejša posojila podjetjem, kar je tudi domače banke prisililo k zniževanju obrestnih mer. Drugi razlog je precejšna majhnost teh bank, zaradi česar so bolj okretne in dojemljivejše za spremembe in se jim tudi hitreje prilagajajo. Naslednji razlog je veliko bolj agresiven tržni pristop do potencialnih strank. Četrty razlog je specializacija avstrijskih bank za poslovanje z manjšimi in srednje velikimi podjetji, ki so tudi drugod po svetu najhitreje rastoča podjetja – gazele. Te zagotavljajo hitro rast tudi bankam, hkrati pa pri poslovanju avstrijske banke izbirajo dobra podjetja, ki imajo glede na svetovne trende možnost velike in hitre rasti, zato je večina komitentov avstrijskih bank v Sloveniji razvrščena v najvišji možni bonitetni razred.

Tabela 5: Kreditno poslovanje avstrijskih in slovenskih bank z nebančnim in bančnim sektorjem v obdobju od 31.12.2003 do 31.12.2005

Banka	Kreditni nebančnemu sektorju rast 2005/2003		Kreditni bankam rast 2005/2003
	pravne in druge osebe	prebivalstvo	
Nova Ljubljanska banka d.d.	47,7% (9)	41,3% (8)	80,1% (7)
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	36,1% (12)	51,3% (7)	342,5% (2)
Abanka Vipava d.d.	28,9% (13)	40,1% (9)	132,7% (6)
Bank Austria Creditanstalt d.d.	97,4% (2)	87,7% (5)	146,3% (5)
Banka Celje d.d.	36,2% (11)	26,0% (13)	61,0% (8)
Gorenjska banka d.d.	42,9% (9)	-12,1% (16)	-12,6% (12)
Raiffeisen Krekova banka d.d.	77,0% (4)	142,4% (3)	185,2% (4)
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	110,4% (1)	246,4% (1)	191,5% (3)
Probanka d.d.	56,8% (6)	84,6% (6)	-31,7% (14)
Poštna banka Slovenije d.d.	43,8% (8)	36,6% (11)	1921,6% (1)
Deželna banka Slovenije d.d.	63,6% (5)	170,3% (2)	60,9% (9)
Banka Sparkasse d.d.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Volksbank-Ljudska banka d.d.	11,5% (14)	90,9% (4)	21,3% (11)
NLB banka Domžale d.d.	49,4% (7)	21,8% (14)	-62,3% (15)
Factor banka d.d.	87,0% (3)	8,4% (15)	53,5% (10)
NLB Koroška banka d.d.	38,9% (10)	37,4% (10)	-30,2% (13)
NLB banka Zasavje d.d.	48,0% (8)	34,8% (12)	-62,3% (15)
Bawag banka d.d.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
BKS bank AG, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Zveza bank, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Povprečna rast*	50,7%	56,0%	152,0%

Opomba: Banke so razvrščene glede na velikost tržnega deleža v letu 2004.

*Opomba: Povprečna rast je tehtana s tržnim deležem izbranih bank.

Vir: Letni poročili obravnavanih bank za leti 2004 in 2005.

Kreditno poslovanje bank s prebivalstvom

Značilnost preučevanega obdobja je bila povečano povpraševanje po kreditih (predvsem stanovanjskih) s strani prebivalstva. Za takšno povečanje lahko iščemo razlog v sprostitvi sredstev prve Nacionalne varčevalne sheme v letu 2004 in ugodnih obrestnih merah. Kot lahko vidimo v Tabeli 5, je bilo mogoče pri vseh preučevanih bankah, z izjemo Gorenjske banke (-12,1% rast), zaznati pozitivno rast kreditnega poslovanja s prebivalstvom. Povprečna rast poslovanja preučevanih šestnajstih bank (tehtana s tržnimi deleži bank) na tem segmentu poslovanja, v obdobju od 31.12.2003 do 31.12.2005, je znašala 56,0%. Višjo od povprečne rasti je doseglo šest bank, izmed katerih so bile štiri avstrijske. Na prvem mestu z 246,4% rastjo kreditnega poslovanja s prebivalstvom je avstrijska Hypo Alpe-Adria-Bank, sledi pa ji slovenska Deželna banka Slovenije s 170,3% rastjo. Na tretjem

mestu je Raiffeisen Krekova banka (142,4% rast), sledita pa ji Volksbank-Ljudska banka (90,9% rast) in Bank Austria Creditanstalt (87,7% rast). Tako so bile po rasti kreditnega poslovanja s prebivalstvom v preučevanem obdobju med prvimi petimi kar štiri avstrijske banke. Največji slovenski banki, Nova Ljubljanska banka in Kreditna banka Maribor, imata rast kreditiranja prebivalstva 41,3% in 51,3%, kar je pod povprečno rastjo (56,0%) preučevanega obdobja.

Za tako močno rast kreditiranja prebivalstva pri avstrijskih bankah sta dva razloga. Prvi je predvsem izredno močne marketinške aktivnosti, drugi pa bi lahko bil nekoliko nižje cene kreditov od konkurence.

Kreditni bankam

Navade varčevalcev so se v preteklosti spremenile, saj so varčevalci pričeli vlagati svoj denar v razne varčevalne sklade in podobne finančne oblike ter manj na tekoče in varčevalne račune bank. Ker pa morajo banke vseeno zagotoviti denar za posojanje, so si banke začele pospešeno posojati denar na medbančnem denarnem trgu. Kot lahko vidimo v Tabeli 5, se je rast posojanja denarja drugim bankam povečala pri enajstih bankah, znižala pa pri petih. Za razliko od rasti kreditnega poslovanja s pravnimi in drugimi osebami ter kreditnega poslovanja s prebivalstvom, kjer so bile avstrijske banke na prvem mestu, pri rasti kreditov bankam ni tako. Najvišjo rast je med preučevanimi bankami zabeležila Poštna banka Slovenije, in sicer kar 1921,6% (razlog za tako povečanje v letnem poročilu banke ne navajajo), sledi pa ji Nova Kreditna banka Maribor z 342,5% rastjo. »Šele« na tretjem mestu se pojavi prva avstrijska banka, in sicer Hypo Alpe-Adria-Bank s 191,5 % rastjo kredita bankam, sledita pa ji Raiffeisen Krekova banka (185,2% rast) in Bank Austria Creditanstalt (146,3% rast).

3.3.2. Pregled depozitnega poslovanja bank z nebančnim sektorjem

Depoziti pravnih in drugih oseb

Pri pridobivanju novih komitentov iz segmenta pravnih in drugih oseb ter povečevanju njihovih depozitov, avstrijske banke niso tako uspešne v primerjavi s slovenskimi, saj je med prvimi petimi bankami po rasti depozitov pravnih in drugih oseb, v obdobju od 31.12.2003 do 31.12.2005 le ena avstrijska banka, uvršča pa se na četrto mesto. To je Volksbank-Ljudska banka s 51,8% rastjo. Na prvih treh mestih so manjše (merjeno po bilančni vsoti) slovenske banke. Na prvem mestu je NLB banka Zasavje s 67,8% rastjo, sledi ji Deželna banka Slovenije s 63,0% rastjo, na tretjem mestu s 62,8% rastjo depozitov pravnih in drugih oseb pa je Probanka. Nova Ljubljanska banka, kot največja slovenska banka, ne dosega niti polovice povprečne rasti depozitov pravnih in drugih oseb (21,5%) preučevanih bank v obdobju med 31.12.2003 in 31.12.2005, saj je njena rast v tem obdobju

znašala le 8,2%. Negativno rast poslovanja na tem segmentu sta dosegli Poštna banka Slovenije (-17,7%) in NLB Koroška banka (-13,4%).

Kot lahko vidimo, dosegajo visoke rasti depozitov pravnih in drugih oseb le manjše banke, z izjemo Poštne banke Slovenije in NLB Koroške banke, ki sta beležili negativno rast. Razlog za to lahko najdemo v majhnosti teh bank, kar jim omogoča, da so bolj dojemljive za spremembe ter se lažje prilagajajo zahtevam in potrebam komitentov. Razlogov, da je med prvimi petimi bankami po rasti le ena avstrijska, je več. Prvi je, da imajo slovenske banke dolgoročne poslovne vezi z domačimi podjetji ter tako dobro zgrajeno informacijsko bazo o lokalnem trgu. Naslednji razlog pa je ta, da imajo domače banke bolj razvejano gostoto poslovne mreže, kar je pa zelo pomembno, ko se ljudje in podjetja (predvsem manjša in srednje velika podjetja) odločajo o tem, katero banko naj izberejo.

Tabela 6: Depozitno poslovanje avstrijskih in slovenskih bank z nebančnim sektorjem v obdobju od 31.12.2003 do 31.12.2005

Banka	Depoziti nebančnega sektorja rast 2005/2003	
	pravne in druge osebe	prebivalstvo
Nova Ljubljanska banka d.d.	8,2% (12)	9,4% (14)
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	12,1% (11)	17,3% (8)
Abanka Vipa d.d.	36,3% (7)	13,7% (11)
Bank Austria Creditanstalt d.d.	ni podatka	ni podatka
Banka Celje d.d.	0,2% (13)	12,8% (12)
Gorenjska banka d.d.	45,4% (5)	12,6% (13)
Raiffeisen Krekova banka d.d.	30,3% (8)	7,6% (15)
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	29,2% (9)	75,6% (3)
Probanka d.d.	62,8% (3)	29,8% (4)
Poštna banka Slovenije d.d.	-17,7% (15)	21,5% (6)
Deželna banka Slovenije d.d.	63,0% (2)	164,9% (2)
Banka Sparkasse d.d.	ni podatka	ni podatka
Volksbank-Ljudska banka d.d.	51,8% (4)	24,1% (5)
NLB banka Domžale d.d.	18,2% (10)	15,4% (9)
Factor banka d.d.	39,8% (6)	193,9% (1)
NLB Koroška banka d.d.	-13,4% (14)	15,3% (10)
NLB banka Zasavje d.d.	67,8% (1)	18,6% (7)
Bawag banka d.d.	ni podatka	ni podatka
BKS bank AG, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka
Zveza bank, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka
Povprečna rast*	19,0%	21,5%

Opomba: Banke so razvrščene glede na velikost tržnega deleža v letu 2004.

*Opomba: Povprečna rast je tehtana s tržnim deležem izbranih bank.

Vir: Letni poročili obravnavanih bank za leti 2004 in 2005.

Depoziti prebivalstva

Pri zbiranju depozitov prebivalstva avstrijske banke dosegajo nekoliko višje stopnje rasti v letu 2005, glede na leto 2003, kot pri zbiranju depozitov pravnih in drugih oseb. Med avstrijskimi bankami najvišjo rast dosega Hypo Alpe-Adria-Bank, in sicer 75,6%, ta rast pa jo uvršča na tretje mesto med vsemi preučevanimi bankami. Med slovenskimi bankami sta se najboljše odrezali Factor banka (193,9% rast) in Deželna banka Slovenije (164,9%), ki spadata med najmanjše banke (glede na višino bilančne vsote) v Sloveniji. Razlog za tako visoko rast Deželne banke Slovenije je v aktivnem širjenju poslovne mreže. Med preučevanimi bankami je najslabše uvrščena avstrijska Raiffeisen Krekova banka, ki je dosegla le 7,6% rast depozitnega poslovanja s prebivalstvom, sledi pa ji Nova Ljubljanska banka z 9,4% rastjo.

Na področju zbiranja depozitov prebivalstva je pomembno omeniti navade strank, saj je zelo značilno, da ljudje svojih depozitov ponavadi ne prenašajo iz ene banke v drugo, pa čeprav druga banka nudi ugodnejše pogoje poslovanja in višje obresti na položene depozite.

3.4. Primerjava izbranih kazalnikov poslovanja

3.4.1. Kazalnik kapitalske ustreznosti

Primarna vloga kapitala je zaščita pred tveganjem nesolventnosti in propadom banke. Kapital mora absorbirati nepričakovane izgube in omogočiti nadaljnje delovanje institucije. Predstavlja zaščito za imetnike nezavarovanih vlog, lastnike obveznic banke in ostale upnike ter hkrati preprečuje preveliko prevzemanje tveganj s strani bank (Saunders, Cornett, 2003, str. 511).

Pri določanju kapitalske ustreznosti bank slovenski zakonski predpisi sledijo smernicam Baselskega sporazuma, ki je bil podpisan leta 1988 s strani dvanajst najrazvitejših držav, in določajo kapitalsko ustreznost na osnovi razmerja med obsegom jamstvenega (celotnega) kapitala² in tveganju prilagojene aktive³. Baselski sporazum loči kapital prve in druge vrste. Med kapital prve vrste uvršča lastniški kapital, rezerve, zadržane dobičke, toda izključuje nekatere kategorije, kot so prednostne delnice z omejeno dobo trajanja, rezervacije, subordinirane terjatve in druge dolgoročne obveznosti, katere šteje kot kapital

² Jamstveni kapital se izračuna iz temeljnega kapitala, kateremu odštejemo določene postavke (Dimovski, Gregorič, 200, str. 76).

³ Vrednost tveganju prilagojene aktive se izračunava po posebnem postopku, v katerem se vsaki postavki pripiše določena utež, ki izraža tveganost naložbe, zunajbilančne postavke pa se prevedejo v ekvivalentne bilančne postavke z ustreznimi faktorji in nato pomnožijo z ustreznimi utežmi (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 76).

druge vrste. Sporazum določa, da naj imajo banke vsaj 8% delež celotnega kapitala (prve in druge vrste) v vrednosti tehtane aktive. Količnik kapitalске ustreznosti izračunamo na sledeči način (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 75):

$$\text{količnik kapitalске ustreznosti} = \frac{\text{kapital}}{\text{tveganju prilagojena aktiva}}.$$

Čim višja je vrednost kazalnika kapitalске ustreznosti, tem manjše je kapitalsko tveganje banke in obratno, ter bolj kot raste obseg poslovanja banke, večji obseg lastnega kapitala mora banka imeti, da njegova višina ustreza zahtevam po kapitalski ustreznosti bank.

Tabela 7: Kapitalska ustreznost slovenskih in avstrijskih bank v letih 2004 in 2005

Banka	Kapitalska ustreznost		
	leto 2004	leto 2005	Sprememba 2005/2004 (odstotne točke)
Nova Ljubljanska banka d.d.	11,70%	10,20%	-1,50
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	11,51%	9,65%	-1,91
Abanka Vipa d.d.	9,60%	9,40%	-0,20
Bank Austria Creditanstalt d.d.	9,25%	10,30%	0,78
Banka Celje d.d.	11,77%	10,58%	-0,19
Gorenjska banka d.d.	21,23%	16,95%	-14,72
Raiffeisen Krekova banka d.d.	10,46%	9,63%	-0,83
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	11,00%	12,90%	1,90
Probanka d.d.	9,80%	10,80%	1,00
Poštna banka Slovenije d.d.	10,98%	10,56%	-0,34
Deželna banka Slovenije d.d.	13,00%	11,20%	-1,80
Banka Sparkasse d.d.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Volksbank-Ljudska banka d.d.	13,02%	10,61%	-2,41
NLB banka Domžale d.d.	11,40%	9,50%	-1,90
Factor banka d.d.	10,20%	9,40%	-0,80
NLB Koroška banka d.d.	14,37%	12,62%	-1,75
NLB banka Zasavje d.d.	16,80%	12,90%	-3,90
Bawag banka	ni podatka	74,41%	ni podatka
BKS bank AG, podružnica Lj.	10,30%	10,20%	-0,10
Zveza bank, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Povprečje bančnega sistema	11,76%	10,53%	-1,23

Opomba: Banke so razvrščene glede na velikost tržnega deleža v letu 2004.

Vir: Združenje bank Slovenije, 6.6.2007, in Letno poročilo Banke Slovenije 2005, str 57.

Kot lahko vidimo v Tabeli 7, tako slovenske kot tudi avstrijske banke izpolnjujejo kriterij 8% kapitalске ustreznosti za pokrivanje potencialnih tveganj, ki izvirajo iz njihovih poslovnih aktivnosti.

V letu 2004 je le ena od petih avstrijskih bank presegla povprečno kapitalsko ustreznost slovenskega bančnega sistema, ki je znašala 11,76%. To je bila Volksbank-Ljudska banka,

njen kazalec kapitalne ustreznosti pa je znašal 13,02%. Izmed avstrijskih bank v letu 2004 je bila najbližje dovoljeni meji (8%) Bank Austria Creditanstalt, in sicer je kriterij za izpolnjevanje kapitalne ustreznosti presegla »le« za 1,25 odstotne točke. To pa je bil v tem letu tudi najnižji zabeležen količnik kapitalne ustreznosti med vsemi bankami, ki so takrat delovale na slovenskem trgu. Visoko nad povprečjem so predvsem manjše slovenske banke, na prvem mestu pa je Gorenjska banka z 21,23% količnikom kapitalne ustreznosti.

V letu 2005 je najvišji količnik kapitalne ustreznosti zabeležila Bawag banka. Ta je znašal 74,41%, razlog tako visoke vrednosti pa je ta, da je banka pričela poslovati šele ob kocu tretje četrtine leta 2005. Med ostalimi avstrijskimi bankami še dve presegata povprečni količnik kapitalne ustreznosti slovenskega bančnega sistema v letu 2005, ki je znašal 10,53%. To je ponovno Volksbank – Ljudska banka (10,61 % kapitalna ustreznost), pridružila pa se ji je še Hypo Alpe-Adria-Bank z 12,90% kapitalno ustreznostjo. Pod povprečjem, glede kapitalne ustreznosti, so vse tri največje slovenske banke (Nova Ljubljanska banka, Nova Kreditna banka Maribor in Abanka Vipava), nad povprečjem pa je tako kot leta 2004 večina manjših slovenskih bank.

Na splošno je v obdobju preučevanih dveh let pri vseh bankah, razen pri treh (od tega sta dve avstrijski), opaziti trend padanja kapitalne ustreznosti, kar pa je v glavnem posledica bistvenega naraščanja posojil na aktivni strani bilance. Glede na podatke v Tabeli 7 lahko zaključimo z ugotovitvijo, da imajo slovenske banke v povprečju višjo stopnjo kapitalne ustreznosti, kot jo imajo avstrijske.

3.4.2. Donosnost lastniškega kapitala (ROE)

Donosnost lastniškega kapitala (angl. Return on equity – ROE) je eden najpomembnejših finančnih kazalnikov. Z njim primerjamo ostanek prihodkov nad vsemi odhodki s kapitalom. Izračunamo ga na sledeči način (Kobe, 1997, str. 14):

$$\text{donosnost lastniškega kapitala (ROE)} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povprečni kapital}}.$$

Ta kazalnik meri donosnost banke z vidika njenih lastnikov, to je lastnikov kapitala banke (Dimovski, Gregorič, 2000, str. 70).

Donosnost lastniškega kapitala je sintetičen kazalnik, kar pomeni, da je sestavljen iz enostavnejših kazalnikov oziroma, da je njegova vrednost odvisna od večjega števila spremenljivk (Kobe, 1997, str. 14). Vzroke vrednosti tega kazalnika lahko iščemo v njegovih komponentah.

Kazalnik ROE lahko prikažemo kot zmnožek sredstev – ROA (ki jo obravnavam v nadaljevanju) in finančnega vzvoda – FV, ki je količnik med povprečno bilančno vsoto in povprečnim kapitalom (Kobe, 1997, str. 15).

Podobno kot kazalnik donosnosti kapitala, lahko razstavimo na komponente tudi kazalnik donosnosti sredstev, in sicer je ta zmnožek neto marže – NM, ki je količnik med čistim dobičkom in celotnimi prihodki, in izkoriščenosti sredstev – IS, ki je količnik med celotnimi prihodki in povprečno vrednostjo bilančne vsote in pove, koliko prihodka ustvari en tolar sredstev banke (Kobe, 1997, str. 15; Dimovski, Gregorič, 2000, str. 70-71).

Ker smo tudi donosnost sredstev razstavili, lahko sedaj to upoštevamo v kazalniku ROE, ki ga lahko predstavimo kot produkt treh faktorjev:

$$ROE = NM * IS * FV = \left(\frac{\text{čisti dobiček}}{\text{celotni prihodki}} \right) * \left(\frac{\text{celotni prihodki}}{\text{povprečna bilančna vsota}} \right) * \left(\frac{\text{povprečna bilančna vsota}}{\text{povprečni kapital}} \right)$$

Pomen prikaza po komponentah je v tem, da se z njegovo pomočjo lahko išče vzroke za določeno vrednost sintetičnega kazalnika. V tem primeru je npr. vrednost ROE nizka, če je nizka neto marža banke (kar je možno v primeru slabe kontrole stroškov ali nepravilno postavljene cene storitev), izkoriščenost sredstev (slaba izkoriščenost sredstev je signal nepravilne sestave naložb) ali finančni vzvod (nizek finančni vzvod pomeni velik delež kapitala v bilančni vsoti). Tako je tudi možno, da je vrednost ROE visoka zaradi visokega finančnega vzvoda, ki pomeni premajhno velikost bančnega kapitala, s čimer je banka tudi pretirano izpostavljena tveganju (Kobe, 1997, str. 15).

Kot je razvidno iz tabele 8 so imele v letih 2004 in 2005 vse avstrijske banke donos na kapital pred obdavčitvijo (ROE) pod povprečjem slovenskega bančnega sistema. Le-ta je znašal v letu 2004 13,34% in v letu 2005 13,80%. Ekstrema sta Raiffeisen Krekova banka in Bawag banka. Prva je imela v letu 2005 kar 26,97% negativen donos na kapital pred obdavčitvijo (ROE), druga pa negativen donos v vrednosti 20,34%. Razlog za tako slab donos na kapital pred obdavčitvijo (ROE) v Raiffeisen Krekovi banki je izguba banke v letu 2005, ki je znašala 9,7 milijona evrov in je nastala zaradi prestrukturiranja banke (Letno poročilo Raiffeisen Krekove banke 2005, str. 3). Le malo slabši rezultat Bawag banke pa je verjetno ta, da je banka pričela poslovati v Sloveniji šele septembra 2005 in se je tako soočala z visokimi začetnimi stroški poslovanja. Tudi ostale avstrijske banke povečini zaostajajo za slovenskimi bankami glede na primerjavo kazalnika donos na kapital pred obdavčitvijo (ROE).

Tabela 8: Donosnost lastniškega kapitala (ROE) slovenskih in avstrijskih bank v letih 2004 in 2005

Banka	Donos na kapital pred obdavčitvijo (ROE)		
	leto 2004	leto 2005	Sprememba 2005/2004 (odstotne točke)
Nova Ljubljanska banka d.d.	11,93%	11,90%	-0,03
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	14,78%	15,83%	1,05
Abanka Vipava d.d.	16,90%	15,73%	-0,36
Bank Austria Creditanstalt d.d.	13,00%	9,93%	-3,07
Banka Celje d.d.	17,10%	16,18%	-0,83
Gorenjska banka d.d.	24,75%	26,30%	1,55
Raiffeisen Krekova banka d.d.	1,18%	-26,97%	-28,15
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	5,09%	8,26%	3,17
Probanka d.d.	8,46%	8,64%	0,18
Poštna banka Slovenije d.d.	4,05%	7,54%	3,49
Deželna banka Slovenije d.d.	1,71%	2,75%	1,04
Banka Sparkasse d.d.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Volksbank-Ljudska banka d.d.	0,04%	2,61%	2,57
NLB banka Domžale d.d.	19,48%	17,41%	2,07
Factor banka d.d.	8,99%	21,57%	12,58
NLB Koroška banka d.d.	12,72%	13,83%	1,11
NLB banka Zasavje d.d.	11,25%	11,67%	0,47
Bawag banka	ni podatka	-20,34%	ni podatka
BKS bank AG, podružnica Lj.	8,29%	9,21%	0,92
Zveza bank, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Povprečje bančnega sistema	13,34%	13,80%	0,46

Opomba: Banke so razvrščene glede na velikost tržnega deleža v letu 2004.

Vir: Združenje bank Slovenije, 6.6.2007, in Letno poročilo Banke Slovenije 2005, str. 46.

Razlog za slabe donose na kapital pred obdavčitvijo (ROE) avstrijskih bank je potrebno iskati predvsem v dejstvu, da so te banke na slovenskem bančnem trgu nove. V začetni fazi prisotnosti na novem trgu se soočajo z močno konkurenco s strani slovenskih bank, ki so dobro pozicionirane na slovenskem bančnem trgu, in morajo zato, zaradi želje po pridobitvi čim višjega tržnega deleža, postavljati nižje cene storitev od konkurence.

3.4.3. Donosnost sredstev (ROA)

Kazalnik donosnosti sredstev (angl. Return on assets) je definiran kot količnik med čistim dobičkom in bilančno vsoto (Kobe, 1997, str. 16):

$$\text{donosnost sredstev (ROA)} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povprečna bilančna vsota}}.$$

Donosnost sredstev ali donosnost bančnih naložb je pokazatelj učinkovitosti uprave banke, saj kaže njeno zmožnost za realizacijo donosa na bančne naložbe (Rose, 1999, str. 159).

Ta kazalnik kaže, kako učinkovito so izkoriščeni resursi banke, in sicer tako finančni (različne vloge komitentov) kot realni (zaposleni, oprema, nepremičnine, poslovna mreža), pri zagotavljanju prihodkov. Običajno je ta kazalnik veliko nižji pri bankah kot pri ostalih nefinančnih podjetjih. Če namreč želijo banke imeti enake možnosti za pridobivanje lastniškega kapitala kot druga podjetja, morajo svojemu kapitalu zagotavljati približno enako donosnost, torej ROE. Ker pa je delež kapitala v bilanci banke bistveno nižji kot pri drugih podjetjih (finančni vzvod je višji), je zato donosnost celotnih sredstev banke nižja (Kobe, 1997, str. 16; Dimovski, Gregorič, 2000, str. 71).

Tabela 9: Donosnost sredstev (ROA) slovenskih in avstrijskih bank v letih 2004 in 2005.

Banka	Donosnost sredstev (ROA)		
	leto 2004	leto 2005	Sprememba 2005/2004 (odstotne točke)
Nova Ljubljanska banka d.d.	0,79%	0,70%	-0,09
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	1,05%	1,06%	0,01
Abanka Vipa d.d.	1,12%	1,14%	0,02
Bank Austria Creditanstalt d.d.	0,78%	0,64%	-0,14
Banka Celje d.d.	1,21%	1,06%	-0,15
Gorenjska banka d.d.	4,82%	4,83%	0,01
Raiffeisen Krekova banka d.d.	0,07%	-1,37%	-1,44
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	0,56%	0,89%	0,33
Probanka d.d.	0,81%	0,77%	-0,04
Poštna banka Slovenije d.d.	0,12%	0,21%	0,09
Deželna banka Slovenije d.d.	0,17%	0,22%	0,05
Banka Sparkasse d.d.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Volksbank-Ljudska banka d.d.	0,00%	0,11%	0,11
NLB banka Domžale d.d.	1,91%	1,64%	-0,27
Factor banka d.d.	0,62%	1,39%	0,77
NLB Koroška banka d.d.	2,08%	2,13%	0,05
NLB banka Zasavje d.d.	1,40%	1,25%	-0,15
Bawag banka	ni podatka	-2,53%	ni podatka
BKS bank AG, podružnica Lj.	0,48%	0,64%	0,16
Zveza bank, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Povprečje bančnega sistema	1,06%	1,00%	-0,06

Opomba: Banke so razvrščene glede na velikost tržnega deleža v letu 2004.

Vir: Združenje bank Slovenije, 6.6.2007, in Letno poročilo Banke Slovenije 2005, str. 46.

V letu 2004 so po donosnosti sredstev (ROA) skoraj vse slovenske banke prehitele avstrijske. Tako so za Bank Austrio Creditanstalt, ki je v tem obdobju izmed avstrijskih bank dosegla najvišji donos sredstev (0,78%), zaostajale le tri slovenske banke, in sicer so to bile Factor banka (0,62% ROA), Deželna banka Slovenije (0,17% ROA) in Poštna banka Slovenije (0,12% ROA). Tudi povprečno gledano so imele v letu 2004 vse avstrijske

banke donosnost sredstev pod povprečjem bančnega sistema, ki je v tem letu znašal 1,06%. Slovenske banke so leta 2004 v povprečju dosegle 1,34% donos sredstev, avstrijske pa le 0,34%. Prav tako zaostaja za povprečnim donosom sredstev slovenskega bančnega sistema največja slovenska banka (Nova Ljubljanska banka). Njen donos sredstev (ROA) je v letu 2004 znašal 0,79%. Na prvem mestu po donosu sredstev v letu 2004 pa je šesta banka po velikosti bilančne vsote v Sloveniji – Gorenjska banka, katera je dosegla visoko, 4,82% donosnost sredstev.

Kot v letu 2004, tudi v letu 2005, nobena od avstrijskih bank ni dosegla povprečnega donosa sredstev (ROA) slovenskega bančnega sistema, ki je znašal 1,00%. Vendar pa tokrat, v primerjavi z letom 2004, na prvem mestu po donosnosti sredstev (ROA) med avstrijskimi bankami ni Bank Austria Creditanstalt, kateri se je donos sredstev (ROA) glede na leto 2004 zmanjšal za 0,14 odstotnih točk, na 0,64%, ampak je to Hypo Alpe-Adria-Bank, ki je dosegla 0,89% donosnost sredstev. Negativno donosnost sredstev v letu 2005 je opaziti pri Raiffeisen Krekovi banki (-1,37% ROA), ki je poslovanje v letu 2005 končala z izgubo, ter pri Bawag banki (-2,53% ROA), ki je s poslovanjem v Sloveniji pričela šele septembra 2005. Med slovenskimi bankami pa je poleg Gorenjske banke, ki je v letu 2005 spet dosegla najvišjo donosnost sredstev (4,83%), visoko nadpovprečen donos na sredstva mogoče zaznati tudi pri najmanjših (po bilančnih vsotah) slovenskih bankah kot so NLB Koroška banka (2,13% ROA), NLB banka Domžale (1,64% ROA) in Factor banka (1,39% ROA). Povprečna donosnost sredstev (ROA) slovenskih bank v letu 2005 je znašala 1,37%, avstrijske pa so v povprečju dosegle negativno donosnost sredstev (ROA), saj je le-ta znašala -0,27% v letu 2005.

3.4.4. Operativni stroški/povprečna aktiva

Za primerjavo stroškov poslovanja bank sem izračunal kazalnik operativni stroški bank na povprečno aktivo. Med operativne stroške sem upošteval naslednje:

- stroški dela,
- stroški materiala in storitev,
- amortizacija in prevrednoteni poslovni odhodki,
- drugi poslovni odhodki.

V letu 2004 so imele vse avstrijske banke, razen Raiffeisen Krekove banke, stroške poslovanja, merjene z operativnimi stroški na povprečno aktivo, pod povprečjem slovenskega bančnega sistema, kateri je znašal 2,76%. Najnižji kazalnik v tem letu je dosegla avstrijska Bank Austria Creditanstalt, saj so njeni operativni stroški na povprečno aktivo znašali le 1,76%. Po uspešnosti glede na ta kazalnik ji sledita slovenski Factor banka (1,89%) in Gorenjska banka (2,06%). Kot že omenjeno na začetku, se je med avstrijskimi bankami najslabše odrezala Raiffeisen Krekova banka, katere kazalnik

operativnih stroškov na povprečno aktivo je leta 2004 znašal 3,12%, kar pa jo med šestnajstimi bankami, katerih podatki so bili na voljo, uvršča na enajsto mesto. Za njo so, glede na kazalnik operativnih stroškov na povprečno aktivo v letu 2004, Nova Kreditna banka Maribor (3,22%), Poštna banka Slovenije (3,24%), NLB Koroška banka (3,49%), NLB banka Zasavje (3,86%) in Deželna banka Slovenije (3,89%).

Tabela 10: Operativni stroški slovenskih in avstrijskih bank na povprečno aktivo v letih 2004 in 2005

	leto 2004	leto 2005	Sprememba 2005/2004 (odstotne točke)
Nova Ljubljanska banka d.d.	2,77%	2,63%	-0,14
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	3,22%	2,81%	-0,41
Abanka Vipava d.d.	2,40%	2,35%	-0,05
Bank Austria Creditanstalt d.d.	1,76%	1,47%	-0,29
Banka Celje d.d.	2,57%	2,38%	-0,19
Gorenjska banka d.d.	2,06%	1,76%	-0,30
Raiffeisen Krekova banka d.d.	3,12%	3,11%	-0,01
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	2,22%	1,90%	-0,32
Probanka d.d.	2,74%	2,35%	-0,39
Poštna banka Slovenije d.d.	3,24%	2,92%	-0,32
Deželna banka Slovenije d.d.	3,89%	3,93%	0,04
Banka Sparkasse d.d.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Volksbank-Ljudska banka d.d.	2,47%	2,32%	-0,15
NLB banka Domžale d.d.	3,03%	2,96%	-0,07
Factor banka d.d.	1,89%	1,65%	-0,24
NLB Koroška banka d.d.	3,49%	3,54%	0,05
NLB banka Zasavje d.d.	3,86%	3,49%	-0,37
Bawag banka	ni podatka	ni podatka	ni podatka
BKS bank AG, podružnica Lj.	ni podatka	2,33%	ni podatka
Zveza bank, podružnica Lj.	ni podatka	ni podatka	ni podatka
Povprečje bančnega sistema	2,76%	2,48%	-0,28

Opomba: Banke so razvrščene glede na velikost tržnega deleža v letu 2004.

Vir: Baza podatkov GV IN, 7.6.2007, in Letno Poročilo Banke Slovenije 2005, str. 46.

V letu 2005 je bila zopet najuspešnejša med bankami na slovenskem bančnem trgu, glede na kazalnik operativnih stroškov na povprečno aktivo, avstrijska banka Bank Austria Creditanstalt, katere operativni stroški na povprečno aktivo so znašali 1,47%, kar pa je malo več kot 1 odstotna točka pod povprečjem slovenskega bančnega sistema v letu 2005. S kazalnikom vrednosti 1,65% ji sledi Factor banka. Poleg banke Bank Austria Creditanstalt so dosegale operativne stroške na povprečno aktivo pod povprečjem slovenskega bančnega sistema v letu 2005 (2,48%), tudi vse ostale avstrijske banke, razen ene. To je bila, tako kot v letu 2004, Raiffeisen Krekova banka katere kazalnik je znašal 3,11%. V letu 2005 se je najslabše, glede na stroške poslovanja, merjene z operativnimi stroški na povprečno aktivo, odrezala Deželna banka Slovenije, saj so le-ti znašali 3,93% povprečne aktive.

Kot lahko vidimo v zadnjem stolpcu tabele 10, je trend upadanja operativnih stroškov na povprečno aktivo v letu 2005, glede na leto 2004, prisoten skoraj pri vseh bankah. Izjemi sta le Deželna banka Slovenije in NLB Koroška banka. V povprečju pa v obeh preučevanih letih avstrijske banke dosegajo nižje operativne stroške na povprečno aktivo, kar pa nas pripelje do zaključka, da so avstrijske banke bolj racionalne v primerjavi s slovenskimi bankami.

4. SKLEP

Slovenija je majhna ekonomija, ki je bolj ali manj prisiljena v izvozno usmerjenost, zato mora naš gospodarski model temeljiti na odpiranju vrat tujemu kapitalu. Enako velja za področje bančništva, kateri je bil po osamosvojitvi Slovenije deležen procesa prestrukturiranja in sanacije največjih slovenskih bank. Le-ta je pričel internacionalizirati in odpirati vrata tujemu kapitalu leta 1999 s sprejetjem Zakona o bančništvu. To so mnoge tuje banke izkoristile in tako je bilo na dan 31.12.2006 v Sloveniji izmed 20 bank, ki so takrat poslovale, 10 tujih bank, od teh pa kar 8 avstrijskih.

Modeli vstopa tujih bank so različni (predstavništvo, podružnica, hčerinska banka, nakup domače banke), v splošnem pa velja, da koristi, ki jih tuja banka prinese s svojim vstopom presegajo stroške. Od tujih bank se pričakuje, da bodo prispevale k bolj učinkovitemu in prožnemu finančnemu sistemu. To jim tudi uspeva z implementacijo in širitvijo sodobnih tehnologij, ponudbo novih produktov in storitev, vzpostavljanjem novih standardov in dobre prakse. Tuje banke naj bi prav tako povečale učinkovitost alokacije resursov s konkurenčnimi pritiski na domače banke. Povečana konkurenca tako zniža stroške posredništva in vodi k cenejšim kreditom za komitente. V času turbulence tuje banke nudijo stabilen vir posojil v primerjavi z domačimi bankami. Poleg tega pa lahko pritegnejo druge tuje investitorje v nebančni sektor.

Kot je pomembno poudariti argumente, ki govorijo v prid vstopa tujih bank na domač bančni trg, je potrebno omeniti tudi argumente, ki temu nasprotujejo. Tuje banke lahko domačim prevzamejo najboljše komitente, nizka stopnja obveze do lokalnega gospodarstva pa lahko povzroči odliv kapitala. Obstajajo tudi strahovi, da je tuje banke težko nadzorovati, kar lahko vodi do izgube monetarne avtonomije in povečane volatilnosti kapitalskih tokov. Prav tako se dogaja, da tuje banke »spregledajo« določene tržne segmente ter da povzročijo širitev šokov, ki izvirajo iz njihove države.

Avstrijske banke so na slovenskem trgu pomembni igralci, ki močno vplivajo na ponudbo storitev in dogajanje na trgu. Da pridobivajo na moči, kažejo podatki o rasti bilančne vsote in tržnemu deležu v primerjavi s slovenskimi bankami. Bilančna vsota avstrijskih bank raste hitreje kot bilančna vsota slovenskih bank. Prav tako pa se tudi tržni delež avstrijskih

bank močno povečuje. V obdobju od 31.12.2004 do 31.12.2005 se je namreč tržni delež avstrijskih bank povečal za 4,3 odstotne točke, predvsem na račun Nove Ljubljanske banke, ki je v istem obdobju izgubila 2,5 odstotne točke tržnega deleža.

Pri pregledu kreditnega poslovanja banke, sem ugotovil, da imajo vse avstrijske banke na področju kreditnega poslovanja s pravnimi in drugimi osebami rast nad povprečjem slovenskega bančnega trga. Razloge nadpovprečne rasti vidim v cenejših posojilih podjetjem, majhnosti avstrijskih bank, kar jih naredi bolj okretne in dojemljivejše za spremembe, agresivnem trženem pristopu ter specializaciji avstrijskih bank za poslovanje z manjšimi in srednje velikimi podjetji, ki so tudi drugod po svetu najhitreje rastoča podjetja–gazele. Nadpovprečno raste avstrijskim bankam tudi segment kreditiranja prebivalstva. Tudi tukaj vidim glavni razlog v močnem trženju ponudbe ter izredno konkurenčnih cenah kreditov.

Za razliko od izredne uspešnosti na področju kreditiranja, avstrijske banke niso tako uspešne na področju pridobivanja depozitov komitentov iz segmenta pravnih in drugih oseb. Malo bolje pa jim gre na področju depozitnega poslovanja s prebivalstvom. Razlogov za večjo uspešnost slovenskih bank je več. Najpomembnejši je predvsem gostota poslovne mreže slovenskih bank. Naslednji razlog pa je dobra informacijska baza o lokalnem trgu, ki se je gradila na podlagi dolgoletnih povezav s strankami.

Ob pregledu podatkov o kapitalski ustreznosti bank v letu 2004 in 2005, sem ugotovil, da tako slovenske kot tudi avstrijske banke izpolnjujejo kriterij 8% kapitalске ustreznosti za pokrivanje potencialnih tveganj, ki izvirajo iz njihovih poslovnih aktivnosti. V povprečju pa slovenske banke dosegajo višji količnik kapitalске ustreznosti kot avstrijske.

Prvi kazalnik, ki sem ga izbral za primerjavo uspešnosti med avstrijskimi in slovenskimi bankami, je donosnost lastniškega kapitala (ROE), ki je eden najpomembnejših finančnih kazalnikov, s katerim merimo donosnost banke z vidika njenih lastnikov. Pri primerjavi tega kazalnika med bankami sem ugotovil, da so imele v letih 2004 in 2005 vse avstrijske banke donos na kapital pred obdavčitvijo (ROE) pod povprečjem slovenskega bančnega sistema. Višji ROE slovenskih bank, v primerjavi z avstrijskimi, je potrebno iskati predvsem v dejstvu, da avstrijske banke zaradi želje po pridobitvi čim višjega tržnega deleža, postavljajo nižje cene storitev.

Drugi izbrani kazalnik za primerjavo uspešnosti bank je bil donosnost sredstev (ROA). Ta kazalnik kaže, kako učinkovito so izkoriščeni resursi banke, in sicer tako finančni kot realni. Podobno kot pri kazalniku ROE, tudi pri kazalniku ROA nobena od avstrijskih bank v letih 2004 in 2005 ni dosegla povprečja donosnosti sredstev (ROA) slovenskega bančnega sistema. Tako so tudi pri tem kazalniku uspešnosti slovenske banke uspešnejše v primerjavi z avstrijskimi, saj so za avstrijsko Bank Austria Creditanstalt, ki je v tem

obdobju med avstrijskimi bankami dosegla najvišji donos sredstev, v letu 2004 zaostajale tri, v letu 2005 pa le še dve slovenski banki.

Tretji kazalnik, katerega sem izbral za primerjavo uspešnosti bank, je bil kazalnik operativnih stroškov bank na povprečno aktivo in prišel sem do zaključka, da avstrijske banke v povprečju dosegajo nižje vrednosti tega kazalnika. Iz tega lahko sklepamo, da avstrijske banke bolje obvladujejo stroške poslovanja kot slovenske.

Vsi navedeni podatki in ugotovitve se v veliki meri skladajo s tezo diplomskega dela, da avstrijske banke povečujejo tržni delež na večini področij poslovanja. Razlog temu, da so slovenske banke, ob primerjavi kazalnikov uspešnosti poslovanja uspešnejše od avstrijskih, je potrebno iskati predvsem v dejstvu, da želijo avstrijske banke kratkoročno čim bolj povečati svoj tržni delež na slovenskem bančnem trgu, njihov cilj visoke dobičkonosnosti pa je predvsem dolgoročen.

V prihodnosti lahko zaradi nadaljnjega procesa globalizacije pričakujemo širitev vloge tujih bank v bančnih sistemih, kar bo imelo za posledico povečan konkurenčni boj med domačimi in tujimi bankami.

LITERATURA

1. Berger Allen N., Iftekhhar Hasan, Klapper Leora F.: Further Evidence on the Link between Finance and Growth: An International Analysis of Community Banking and Economic Performance. *Journal of Financial Services Research*, 25(2004), 2/3, str. 1-40.
2. Clarke George, Cull Robert, Martinez Peria M. S., Sanchez Susana M.: *Foreign Bank Entry: Experience, Implications for Developing Countries, and Agenda for Further Research*. Washington : The World Bank, 2001. 46 str.
3. Dimovski Vlado, Gregorič Aleksandra. *Temelji Bančništva. Zapiski predavanj*. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 181 str.
4. Hvala Kristijan: Tuje banke in prihodnja lastniška struktura slovenskega bančnega sektorja (1). *Bančni vestnik*, Ljubljana, 53(2004), 4, str. 2-9.
5. Hvala Kristijan: Tuje banke in prihodnja lastniška struktura slovenskega bančnega sektorja (2). *Bančni vestnik*, Ljubljana, 53(2004a), 6, str. 2-10.
6. Keeton William R.: Multi-Office Bank Lending to Small Businesses: Some New Evidence. *Federal Reserve Bank of Kansas City Economic Review*, Kansas City, 1995, 2, str. 45-57.
7. Kobe Aljoša: Kaj izvemo iz bilanc bank? (1). *Bančni vestnik*, Ljubljana, 47(1997), 6, str. 11-16.
8. Košak Marko, Košak Tomaž: Bančni sektor v Sloveniji. *Bančni vestnik*, Ljubljana, 51(2002), 7/8, str. 51-59.
9. Kunovar Bojan: Konsolidacija bančnega sektorja v Evropski uniji preko združitve in prevzemov. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2004. 89 str.
10. Lah Emil: Poslovanje slovenskih bank in njihove razvojne perspektive. *Bančni vestnik*, Ljubljana, 54(2005), 6, str. 1.
11. Mencinger Jože: Kako je nastajal tolar?. *Bančni vestnik*, Ljubljana, 50(2001), 5, str. 27-31.
12. Meyendorff Anna, Snyder Edward A.: Transactional Structures of Bank Privatisations in Central Europe and Russia. *Journal of Comparative Economics*, San Diego, 25(1997), 1, str. 5-30.
13. Mondschean Thomas S., Opiela Timothy P.: Banking reform in transition economy. The case of Poland. *Federal Reserve Bank of Chicago Economic Perspectives*, Chicago, 21(1997), 2, str. 16-32.
14. Perrin Lisa: Banking markets in central and eastern europe: Slovenia-Ready for competition?. [URL: <http://www.die-bank.de/index.asp?channel=121010&art=270&issue=072003>], julij 2003.
15. Rose Peter S.: *Commercial Bank Management*. Četrta izdaja. Boston : Irwin/McGraw-Hill, 1999. 808 str.
16. Saunders Anthony, Cornett Marcia Millon: *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach*. Četrta izdaja. Boston : Irwin/McGraw-Hill, 2003. 778 str.

17. Szapáry György: Banking Sector Reform in Hungary: Lessons Learned, Current Trends and Prospects. National Bank of Hungary Working Paper. Budimpešta : National Bank of Hungary, 2001. 30 str.
18. Štiblar Franjo: Sanacija bank v Sloveniji. Bančni vestnik, Ljubljana, 50(2001), 5, str. 61-69.
19. Voljč Marko, Šega Polona: Prihodnji razvoj slovenskih bank. Bančni vestnik, Ljubljana, 50(2001), 5, str. 111-117.

VIRI

1. International Capital Markets: Development, Prospects and Key Epolicy Issues. IMF – International Monetary Found. 2000.
2. Letno poročilo Abanke Vipa d.d. za leto 2004. Ljubljana : Abanka Vipa d.d., 2005. 140 str.
3. Letno poročilo Abanke Vipa d.d. za leto 2005. Ljubljana : Abanka Vipa d.d., 2006. 157 str.
4. Letno poročilo Bank Austrie Creditanstalt d.d. za leto 2004. Ljubljana : Bank Austria Creditanstalt d.d., 2005. 70 str.
5. Letno poročilo Bank Austrie Creditanstalt d.d. za leto 2005. Ljubljana : Bank Austria Creditanstalt d.d., 2006. 150 str.
6. Letno poročilo Banke Celje d.d. za leto 2004. Celje : Banka Celje d.d., 2005. 120 str.
7. Letno poročilo Banke Celje d.d. za leto 2005. Celje : Banka Celje d.d., 2006. 121 str.
8. Letna poročila Banke Slovenije za obdobje 1991 – 2004.
9. Letno poročilo Banke Slovenije za leto 2005. Ljubljana : Banka Slovenije, 2006. 116 str.
10. Letno poročilo Banke Slovenije za leto 2006. Ljubljana : Banka Slovenije, 2007. 132 str.
11. Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2004 - izveček. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., 2005. 33 str.
12. Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2005. Ljubljana : Deželna banka Slovenije d.d., 2006. 96 str.
13. Letno poročilo Factor banke d.d. za leto 2004. Ljubljana : Factor banka d.d., 2005. 86 str.
14. Letno poročilo Factor banke d.d. za leto 2005. Ljubljana : Factor banka d.d., 2006. 96 str.
15. Letno poročilo Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. za leto 2004. Ljubljana : Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., 2005. 111 str.
16. Letno poročilo Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. za leto 2005. Ljubljana : Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., 2006. 100 str.
17. Letno poročilo Nove Ljubljanske banke d.d. za leto 2004. Ljubljana : Nova Ljubljanska banka d.d., 2005. 204 str.

18. Letno poročilo Nove Ljubljanske banke d.d. za leto 2005. Ljubljana : Nova Ljubljanska banka d.d., 2006. 117 str.
19. Letno poročilo Nove Kreditne banke Maribor d.d. za leto 2004. Maribor : Nova Kreditna banka Maribor d.d., 2005. 232 str.
20. Letno poročilo Nove Kreditne banke Maribor d.d. za leto 2005. Maribor : Nova Kreditna banka Maribor d.d., 2006. 208 str.
21. Letno poročilo Poštne banke Slovenije d.d. za leto 2004. Maribor : Poštna banka Slovenije d.d., 2005. 100 str.
22. Letno poročilo Poštne banke Slovenije d.d. za leto 2005. Maribor : Poštna banka Slovenije d.d., 2006. 100 str.
23. Letno poročilo Probanke d.d. za leto 2004. Maribor : Probanka d.d., 2005. 58 str.
24. Letno poročilo Probanke d.d. za leto 2005. Maribor : Probanka d.d., 2006. 121 str.
25. Letno poročilo Raiffeisen Krekove banke d.d. za leto 2004. Maribor : Raiffeisen Krekova banka d.d., 2005. 100 str.
26. Letno poročilo Raiffeisen Krekove banke d.d. za leto 2005. Maribor : Raiffeisen Krekova banka d.d., 2006. 113 str.
27. Letno poročilo Volksbank-Ljudske banke d.d. za leto 2004. Ljubljana : Volksbank-Ljudska banka d.d., 2005. 27 str.
28. Letno poročilo Volksbank-Ljudske banke za leto 2005. Ljubljana : Volksbank-Ljudska banka d.d., 2006. 33 str.
29. Foreign banks do not always bring benefits. The Banker, London, 2.7.2003.
30. Baza podatkov GV IN. [URL: www.gvin.com], 7.6.2007.
31. Spletna stran Bank Austria Creditanstalt d.d. [URL: <http://www.ba-ca.si>], 28.5.2007.
32. Spletna stran Bawag banke d.d. [URL: <http://www.bawag.si>], 28.5.2007.
33. Spletna stran BKS Bank AG, podružnica Ljubljana. [URL: <http://www.bksbank.si/content/index.htm>], 28.5.2007.
34. Spletna stran Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. [URL: <http://www.hypo-alpe-adria.si>], 28.5.2007.
35. Spletna stran Raiffeisen Krekove banke d.d. [URL: <http://www.r-kb.si>], 28.5.2007.
36. Spletna stran banke Sparkasse d.d. [URL: <http://www.sparkasse.si/>], 28.5.2007.
37. Spletna stran Volksbank-Ljudske banke d.d. [URL: <http://www.volksbank.si>], 28.5.2007.
38. Spletna stran Zveze bank, podružnica Ljubljana. [URL: <http://www.zvezabank.at/>], 28.5.2007.
39. Združenje bank Slovenije. [URL: <http://www.zbs-giz.si>], 6.6.2007.